

Mužské pohlavní orgány

Aleš Hampl

Součásti & Anatomie

Varlata = testes

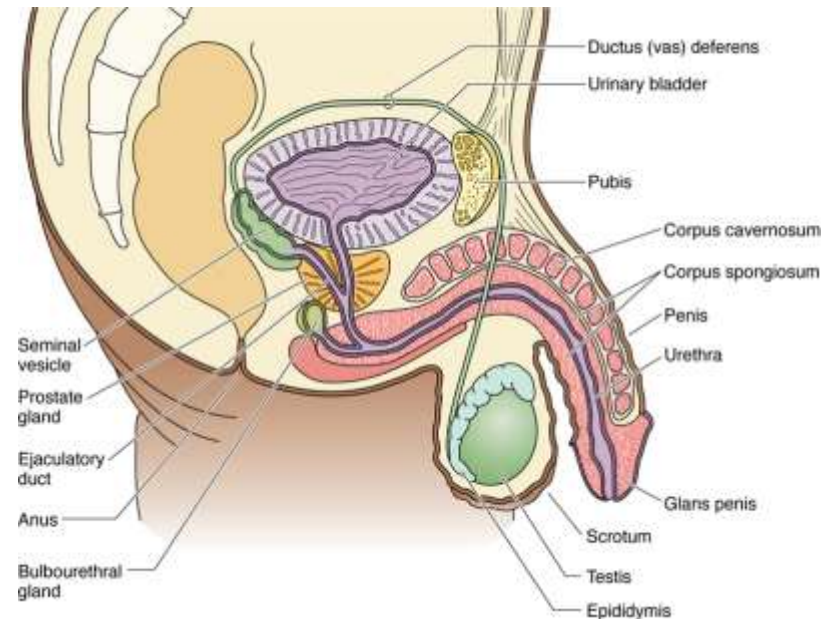
Vývodní pohlavní cesty	Intratestikulární <ul style="list-style-type: none"> • Tubuli recti • Rete testis • Ductuli efferentes
	Extratestikulární <ul style="list-style-type: none"> • Epididymis • Ductus (vas) deferens • Ductus ejaculatorius • Močová trubice

Přídavné žlázy

- Glandula vesiculosa (párová)
- Prostata
- Glandula bulbourethralis (párová)

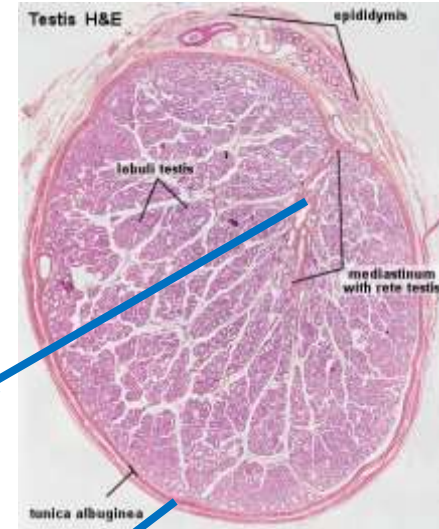
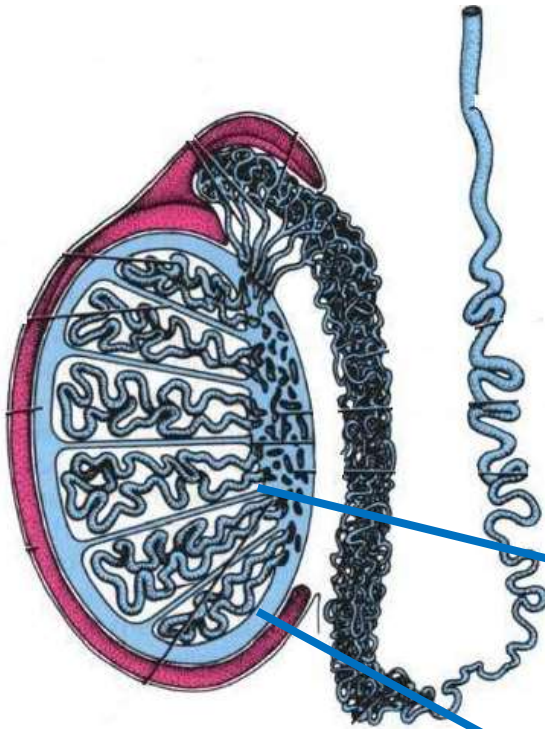
Zevní pohlavní orgány

- Šourek
- Penis

Varle - 1

Délka: 4 cm
Šířka: 2-3 cm
Tloušťka: 3 cm

Mediastinum + Septula

- dělí varle na **lalůčky** (250-300)

Tunica albuginea - pouzdro

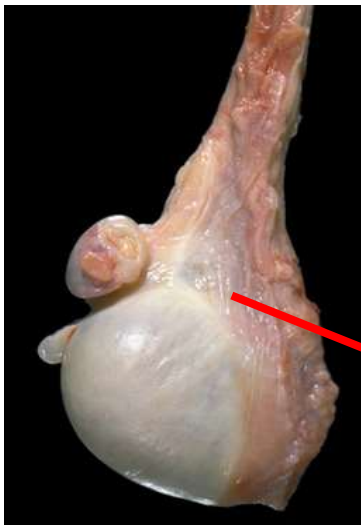
- husté kolagenní vazivo + hladkosvalové buňky

Tunica vasculosa

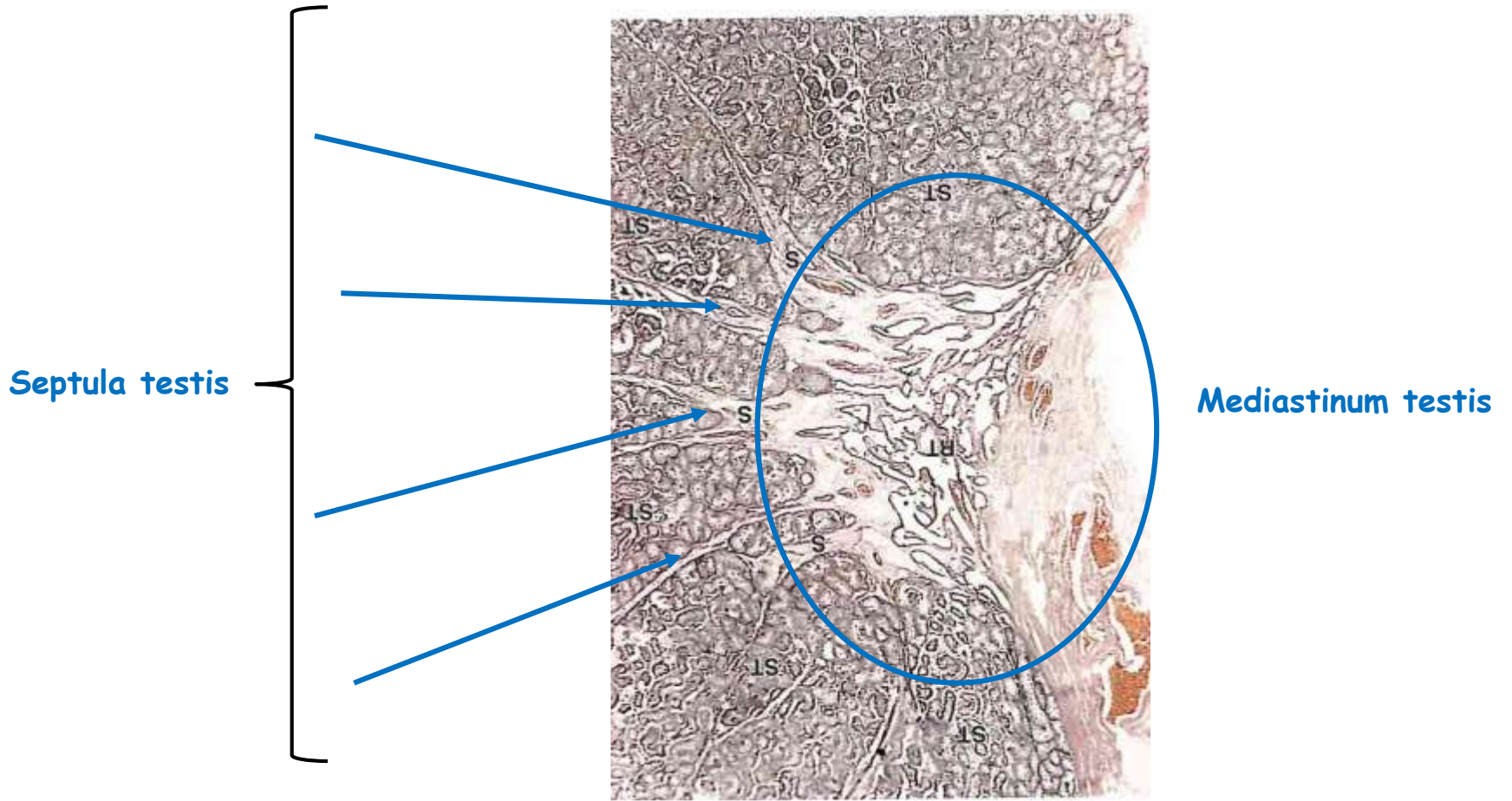
- zevnitř tunica albuginea

Tunica vaginalis

- serózní, viscerální + parietální list peritonea

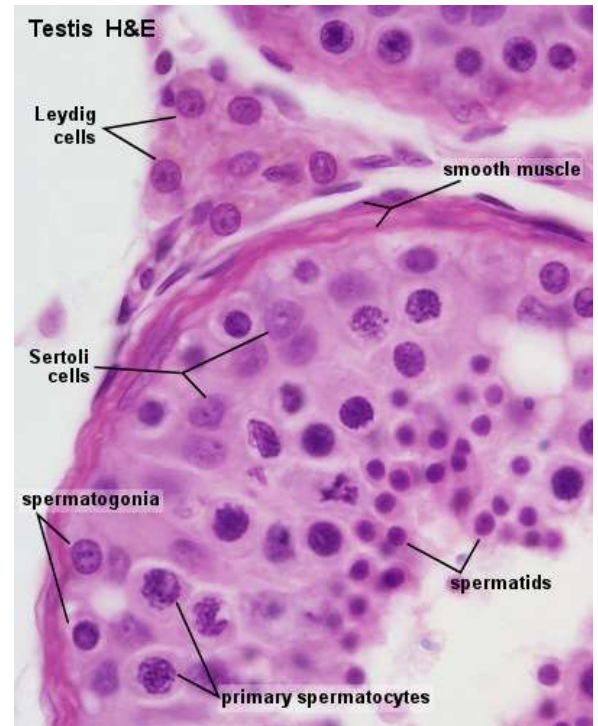
Varle - 2

Varle - 3

Septulum testis

Tunica albuginea

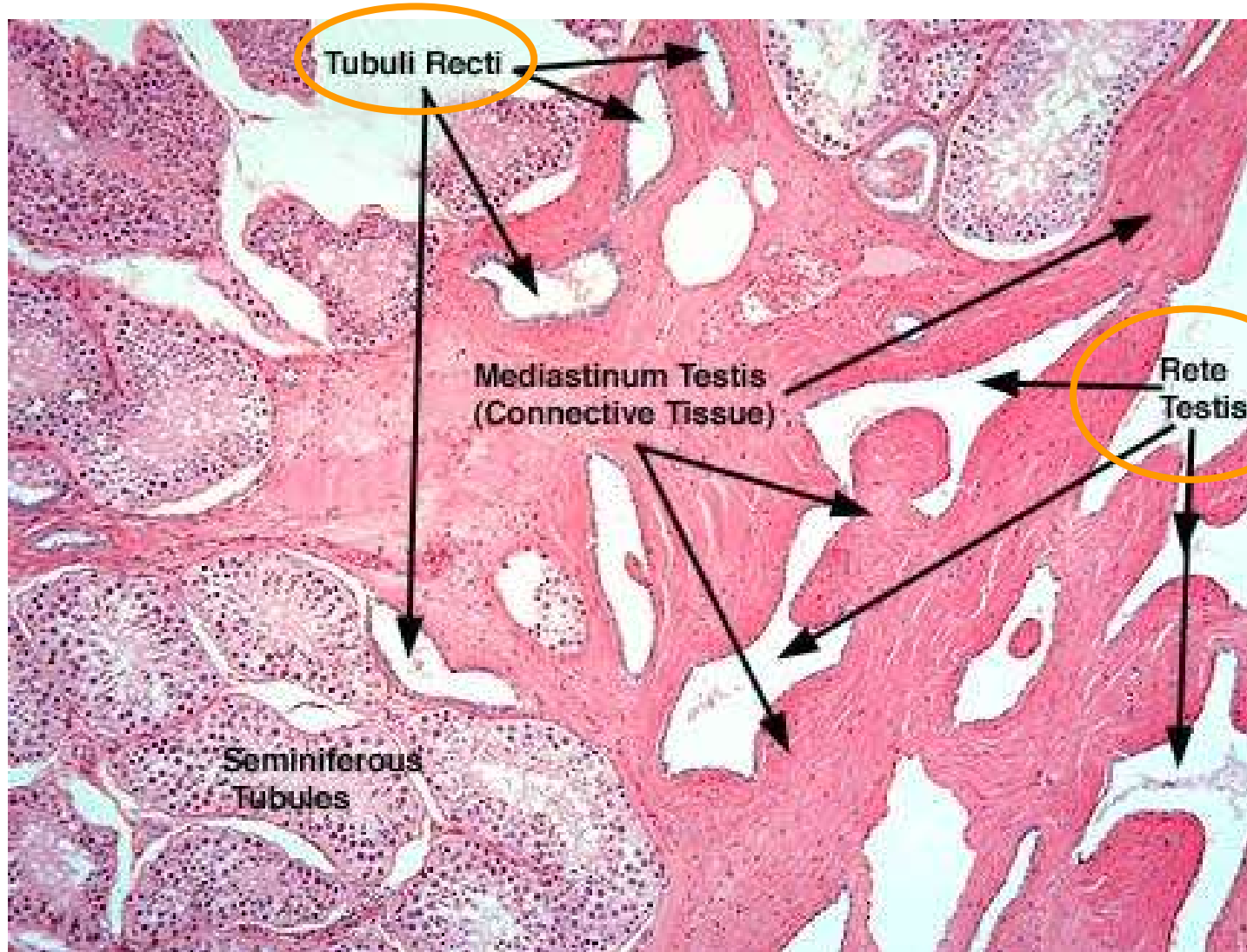
Semenotvorné kanálky

- 1 až 4 / lalůček
- 1 tubulus - 30 až 70 cm
- celkem tubulů cca 1000
- celková délka cca 500 m

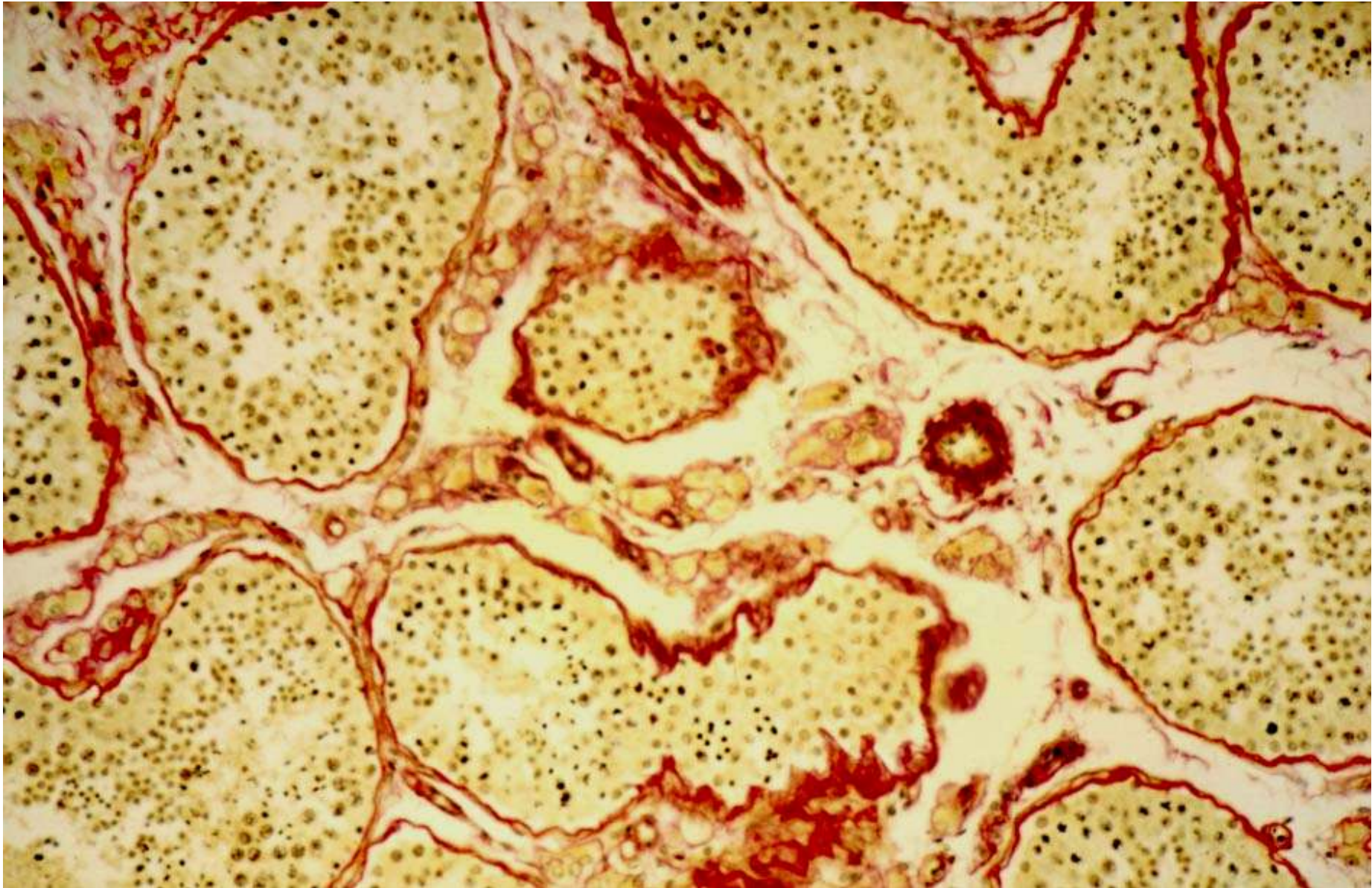
Intersticiium

- odvozeno z T. vasculosa
- Leydigovy buňky (hnědé)

Varle - 4

Varle - 5

Varle - 6 - Intersticiium - Leydigovy buňky

Intersticiium

- jemné vazivo
- fenestrováné kapiláry + lymfatické cévy + nervy
- mastocyty + makrofágy + **Leydigovy buňky**

Myofibroblasty

Kapiláry

Leydigovy buňky

- kulovité
- velké centrálně uložené jádro
- eosinofilní cytoplasma
- lipidové kapky
- **testosteron**

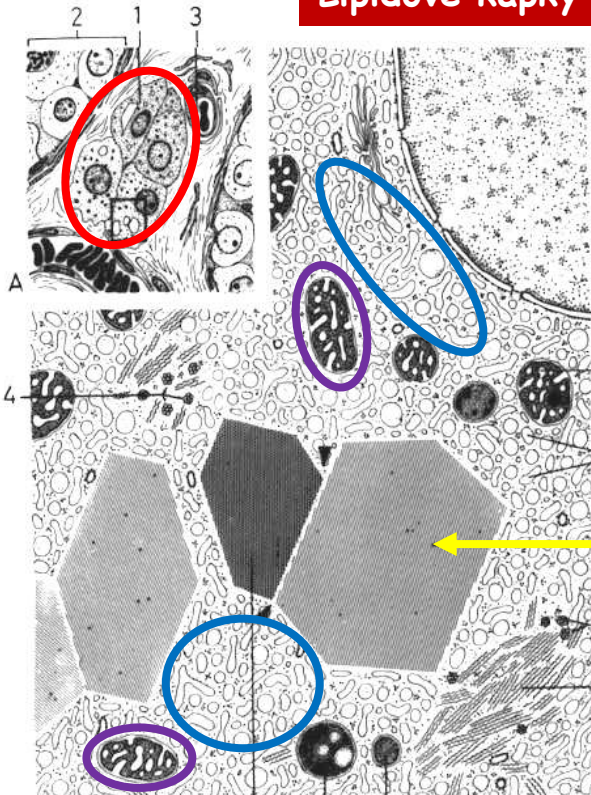
Varle - 7 - Intersticiium - Leydigovy buňky

Mitochondrie
(tubulárního typu)

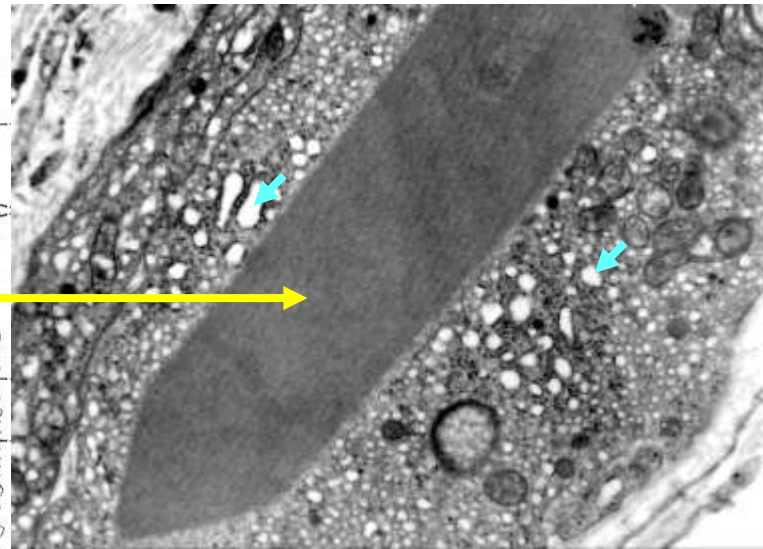
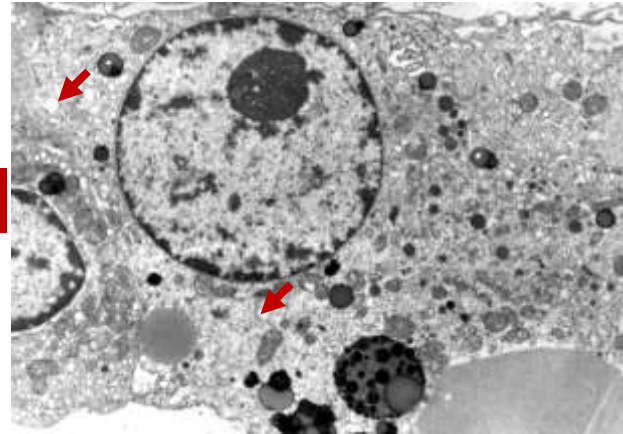
Hladké ER

Testosteron

Lipidové kapky

Reinkeho
krystaly

Varle - 8 - Cévní zásobení- Plexus pampiniformis

Semenný provazec

Funiculus spermaticus

a. testicularis

vestigium processus vaginalis

ductus deferens

a. ductus deferentis

plexus pampiniformis

fascia spermatica interna

a. cremasterica

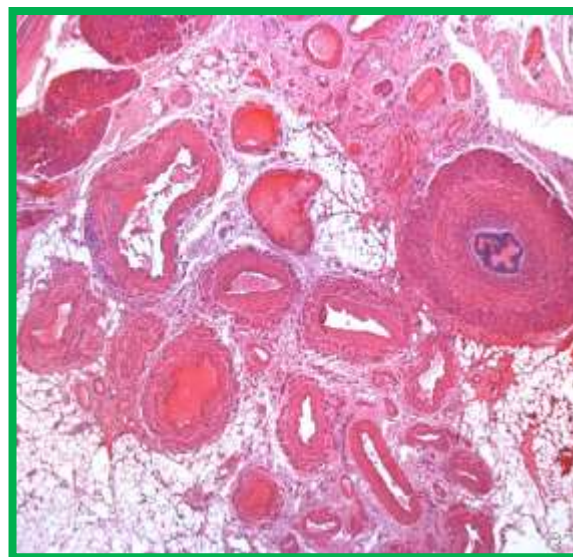
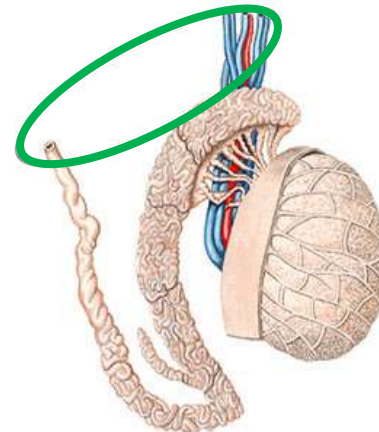
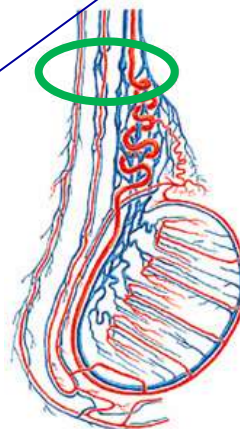
v. cremasterica

a. ilioinguinalis

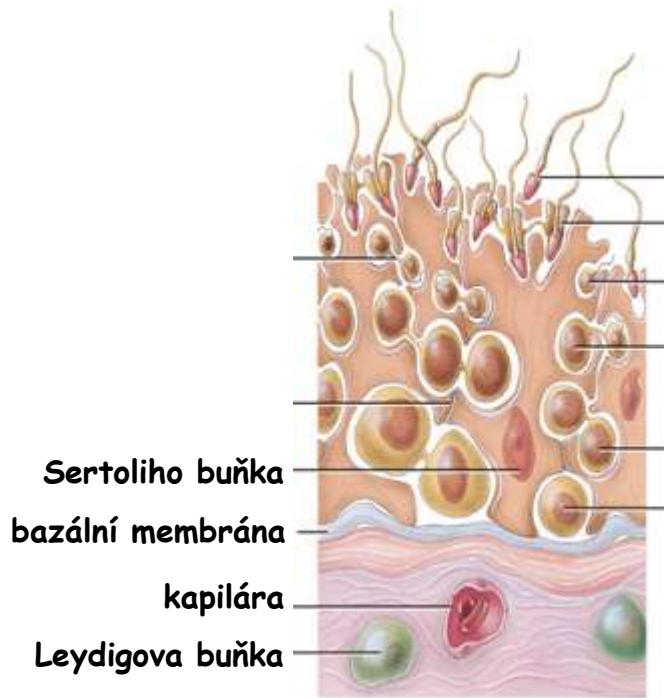
musculus cremaster cum fascia cremasterica

r. genitalis nervi genitofemoralia

fascia spermatica externa

Varle - 9 - Záradečný (semenotvorný) epitel

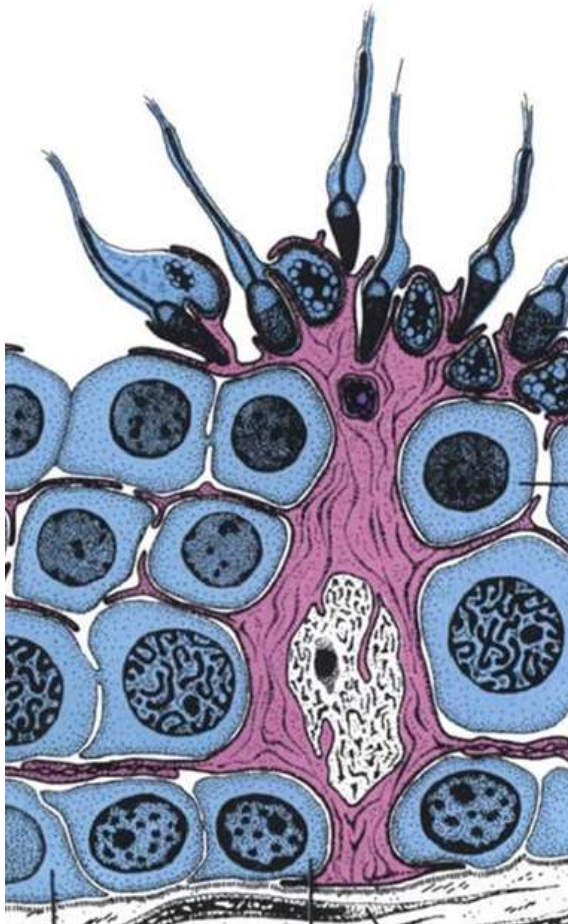
Testis - 10 - Sertoliho buňky

Morfologie:

- vysoké, mnohotvaré
- nepravidelně uspořádané membrány, těžce rozlišitelné membrány
- obepínají 30 až 50 zárodečných buněk
- hojné SER, minimum RER
- početné mitochondrie + rozsáhlý Golgi aparát
- hojné cytoskeletální elementy
- **zonulae occludentes** (těsné spoje) + gap junctions

Funkce:

- podpora - fyzická + výživa
- bariéra krev-varle (**hematotestikulární**)
- fagocytóza
- sekrece tekutiny - transport spermií + fruktóza
- endokrinní: **anti-Mullerian hormone** + **inhibin** + **androgen-binding protein**

adluminální
kompartment

bazální
kompartment

Sertoli -Sertoli
spojovací komplexy
=
bariéra krev-varle

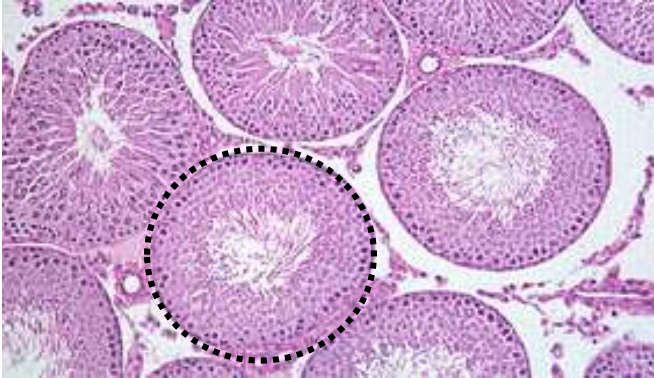
Varle - 11 - Sertoliho buňky - Spojovací komplexy

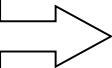
Sertoli-Sertoli

Sertoli-Zárodečná buňka

Spermatogeneze

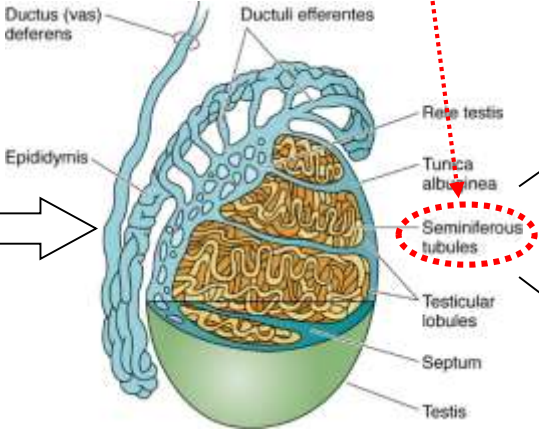
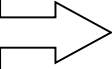

Před pubertou

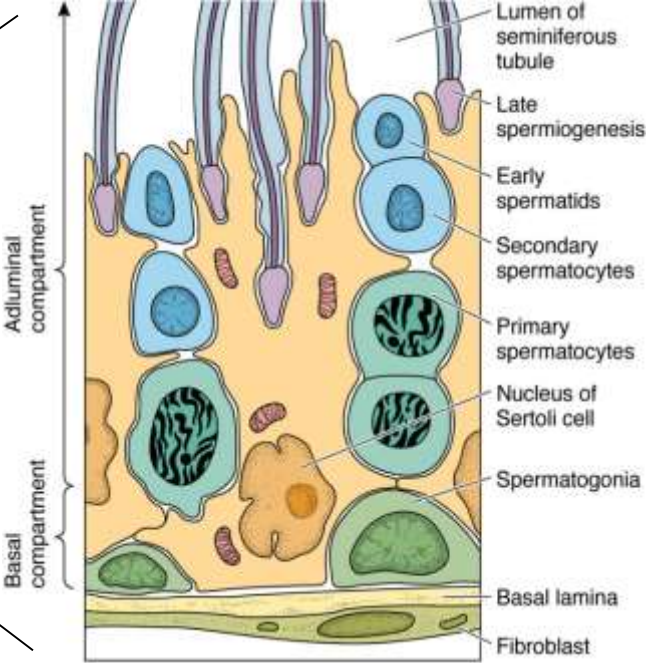
Mitotické dělení spermatogonií v zárodečných pruzích

Po dosažení puberty

~0.25 mm
~0.5 km

Lumen

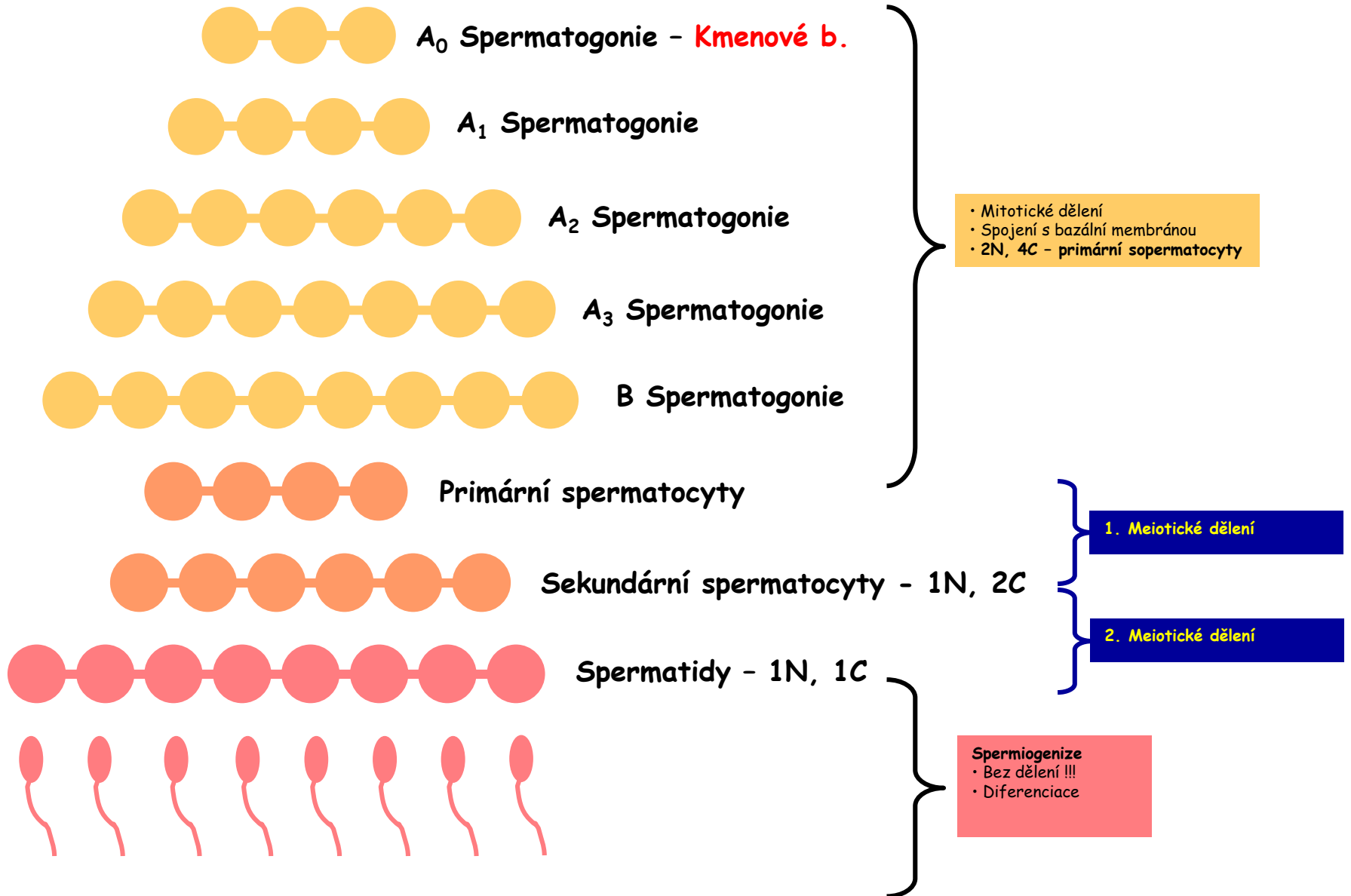

Spermatocytogeneze (mitotická f.)

Meiotická fáze

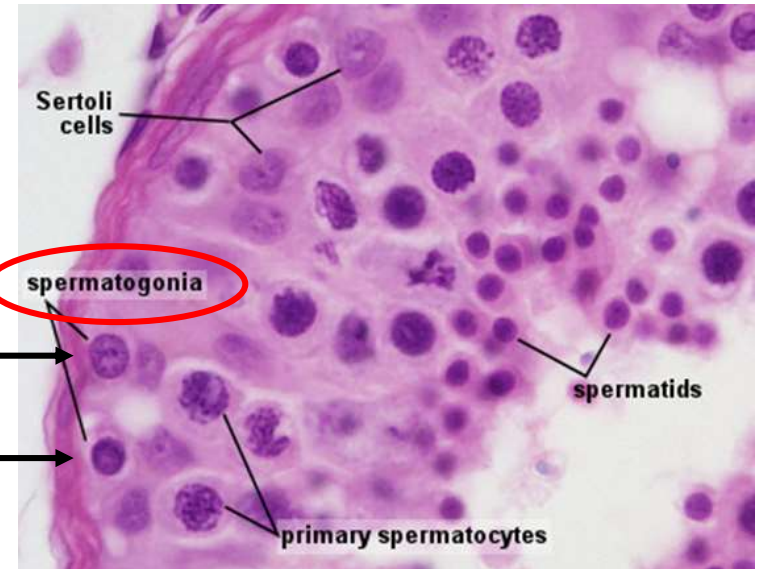
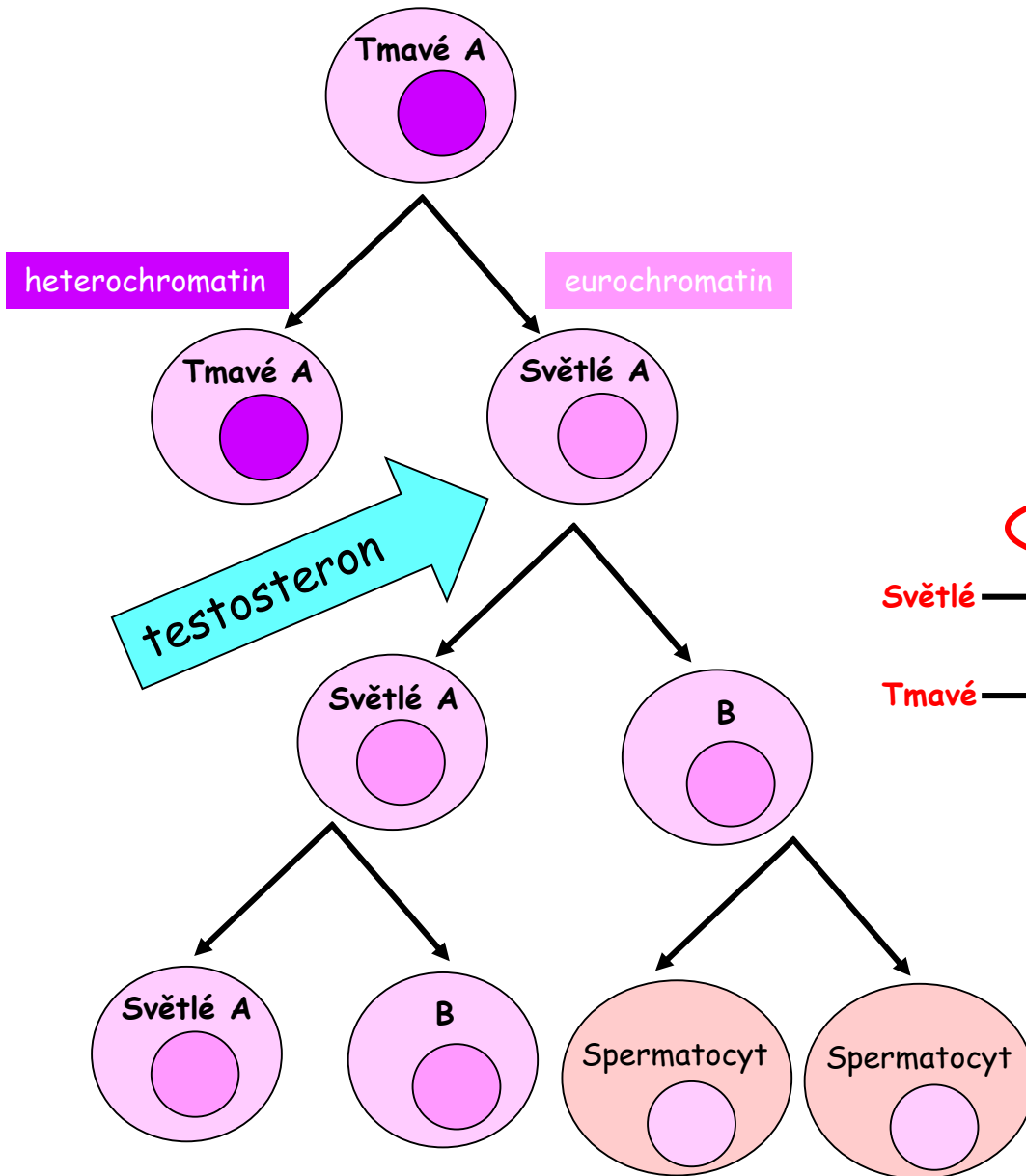
Spermiogeneze

Spermatogeneneze

Spermatogeneze - Spermatogonie

cca 12 μm

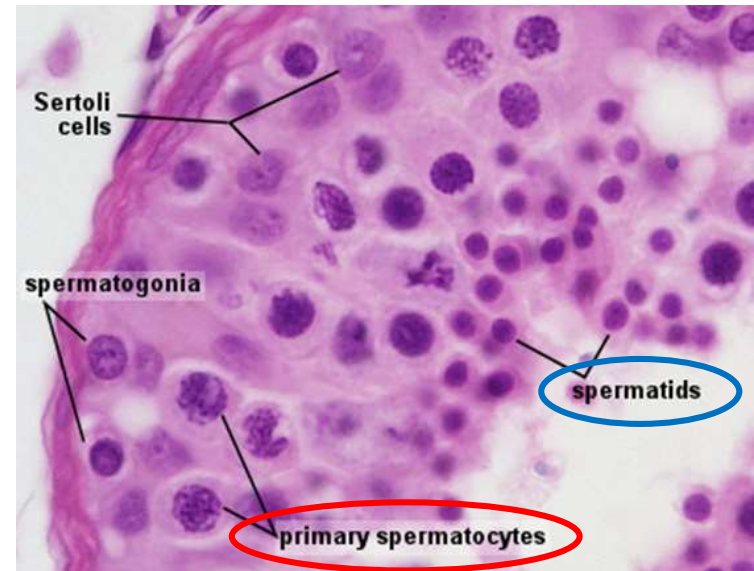
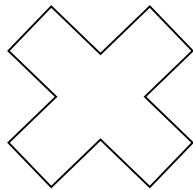

Spermatogeneze - Spermatoocyty

Spermatoocyty I (primární)

- největší zárodečné buňky (16 μm)
- různá stádia Mei 1 (~24 days)
- přechod - bazální do adluminální
- těsná spojení se Sertoliho buňkami

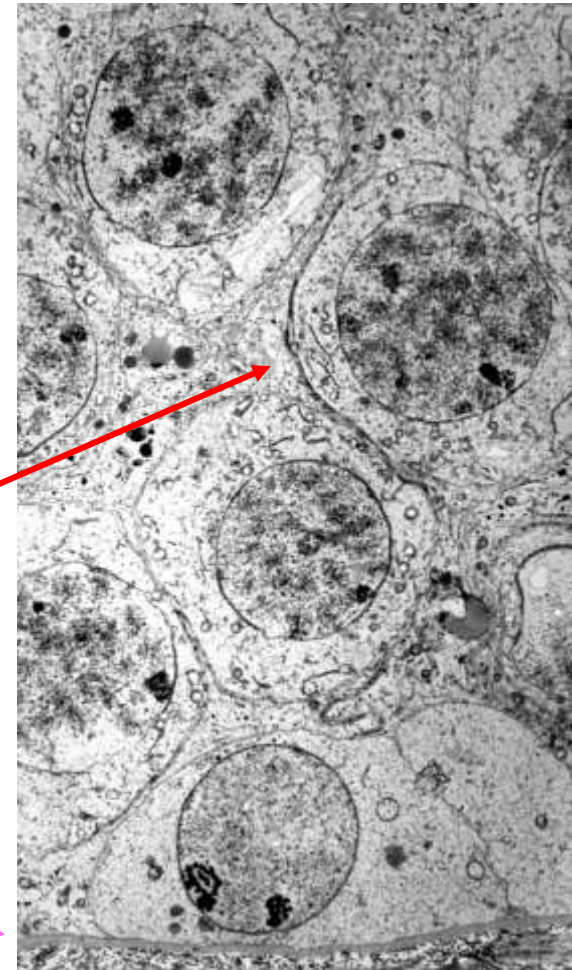
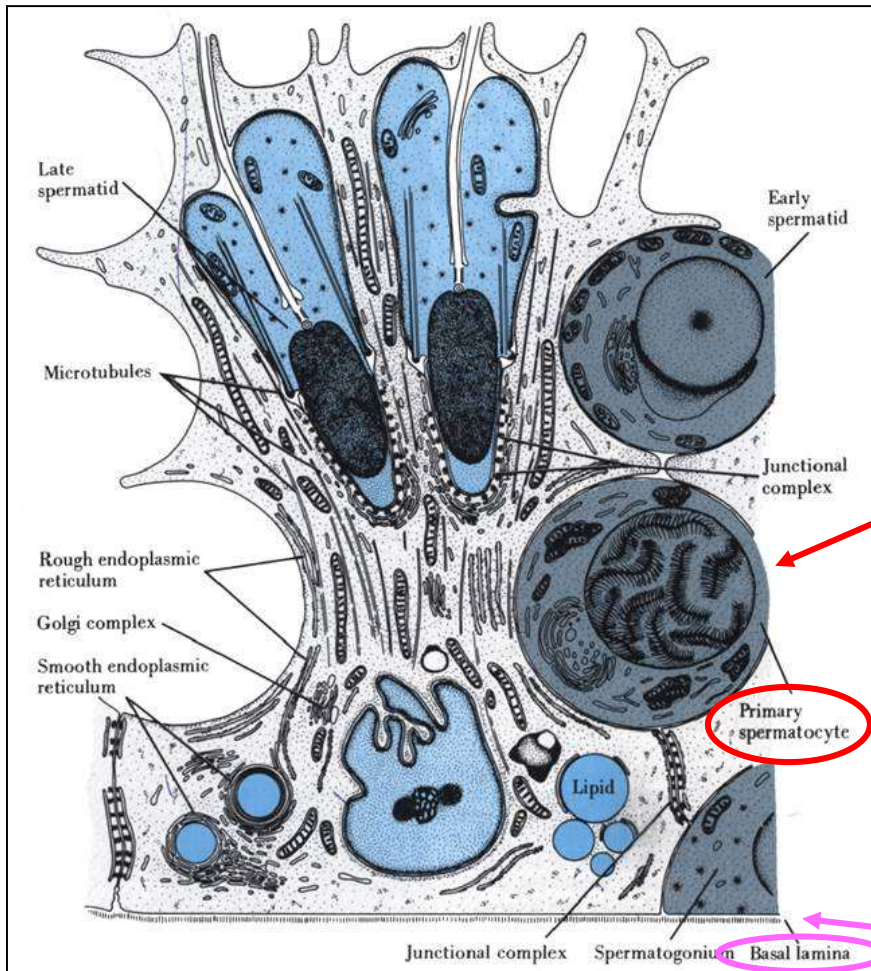
Spermatoocyty II (sekundární)

- menší (12 μm)
- „krátce žijící“ (~8 hrs)
- zřídka viditelné

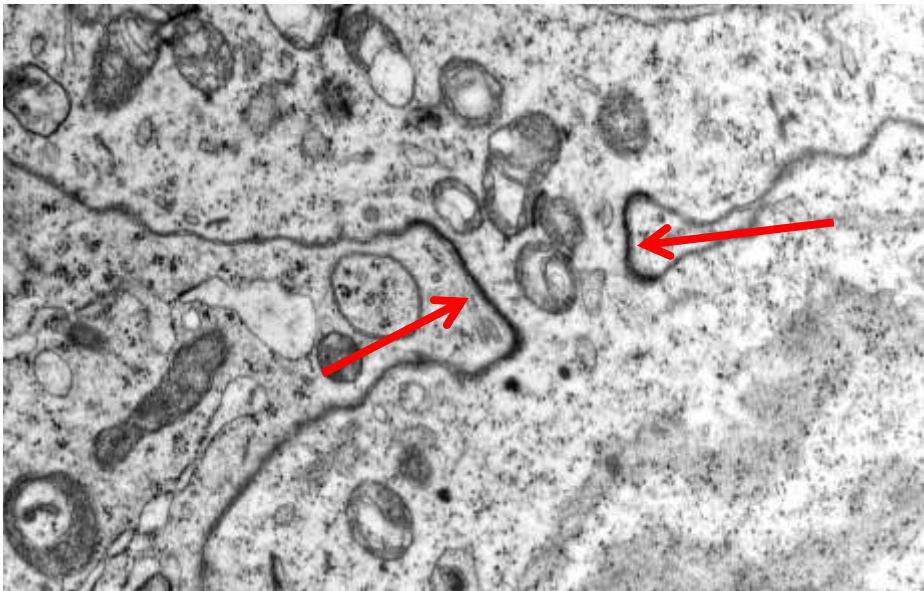
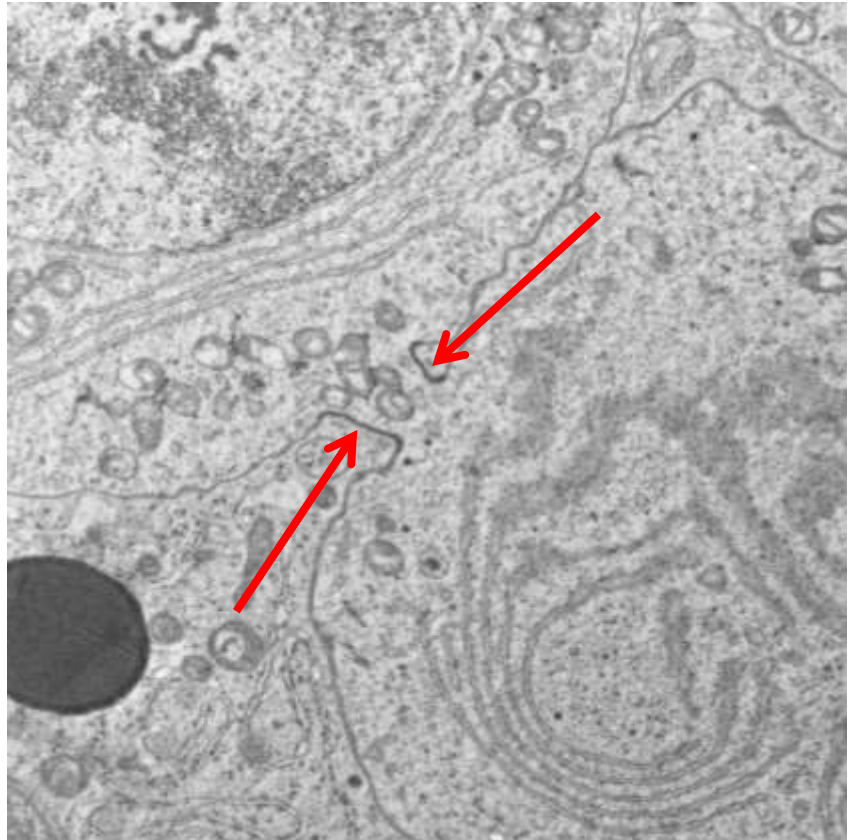
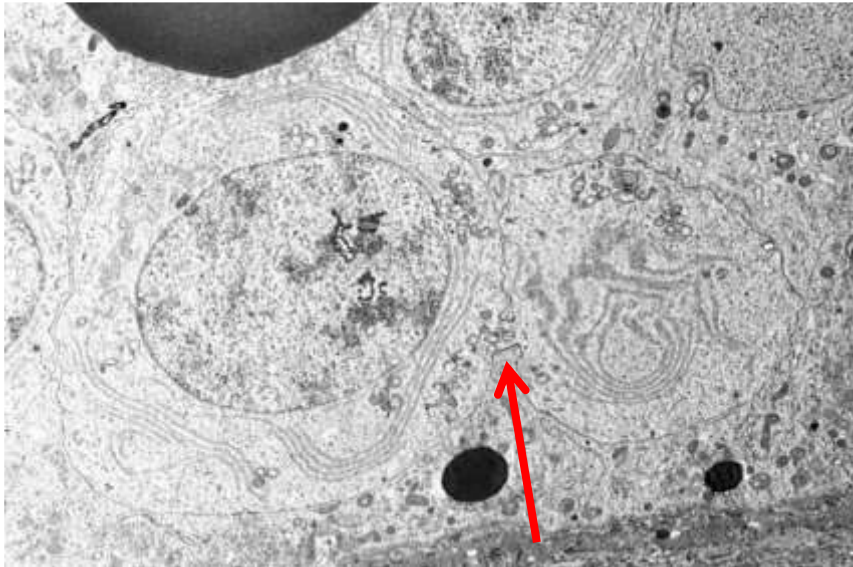
ekvatoriální dělení - Mei 2

Spermatids

Spermatogeneze - Spermatoocyty

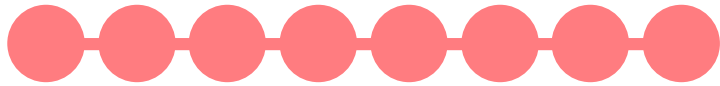
Spermatogeneze - Cytoplazmatické mŕstky

Spermatogeneza - Spermioogeneze

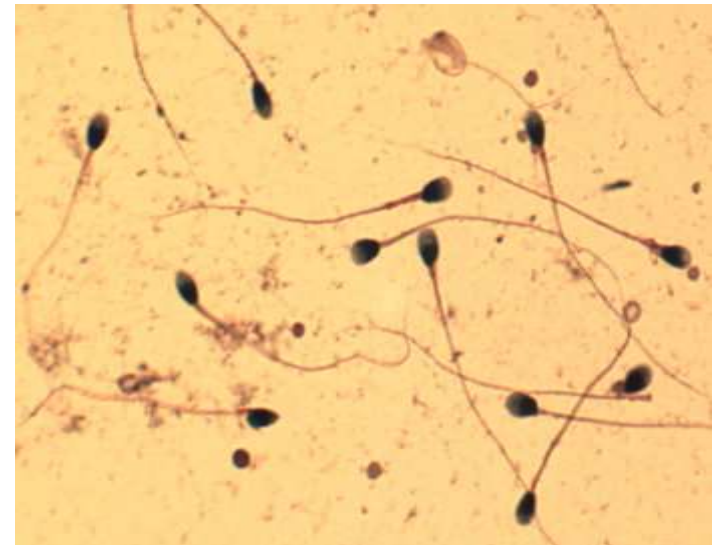
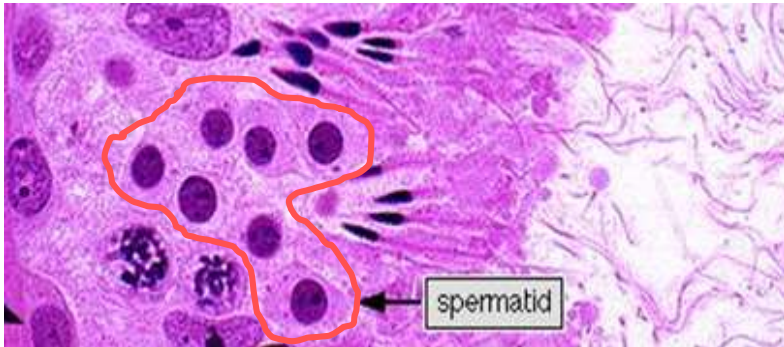
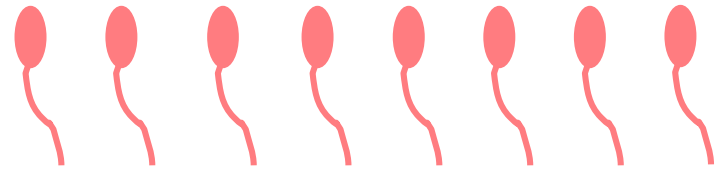
Spermatidy

- malé buňky (6-8 μm)
- cytoplazmatické můstky

morfoogeneze

Spermatozoa

Hlavní prvky

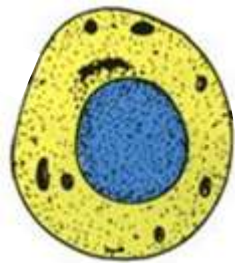
1. Tvorba akrosomu
2. Tvorba bičíku
3. Kondenzace (protaminy)
4. Uspořádání mitochondrií
5. Redukce cytoplazmy

Spermatogeneze - Spermioogeneze

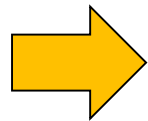
- rozsáhlý Golgiho komplex
- četné mitochondrie
- pár centriol

- transgolgi dráha produkuje granula
- granula formují **akrosomální váček**

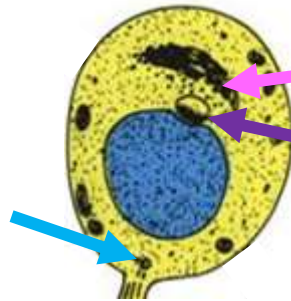
- akrosom. váček se oplošťuje - **čepička**
- mikrotubuly tvoří manžetu
- chromozomy kondenzují

Spermatida

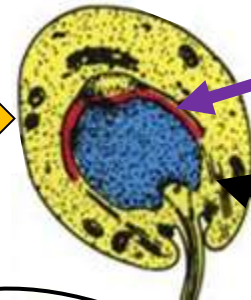
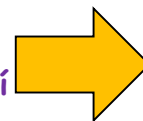

centrioly

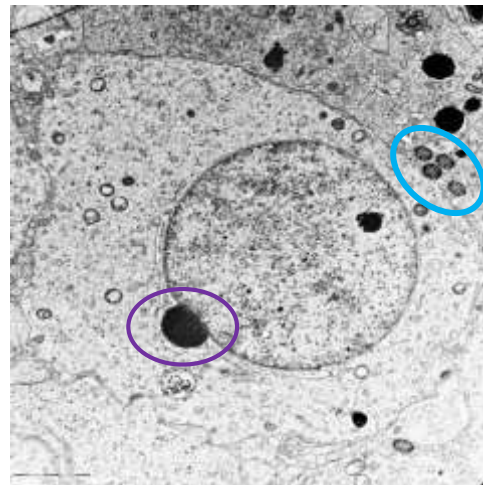
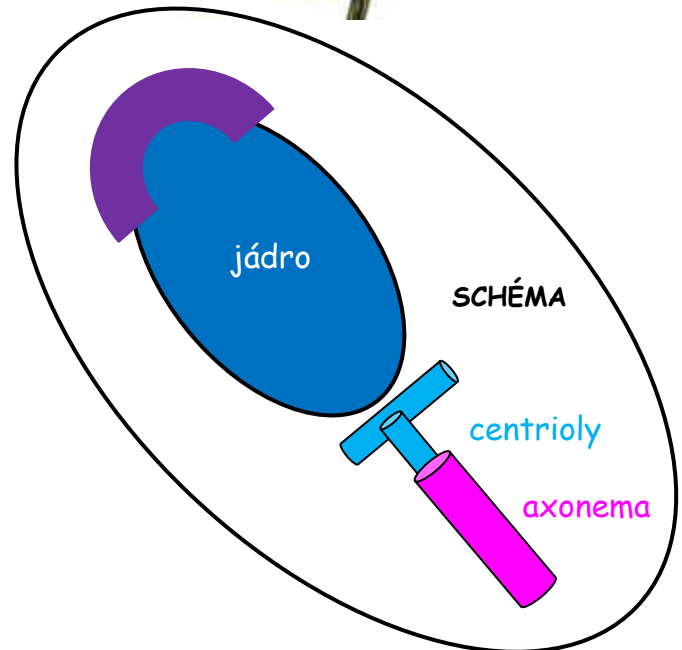
Golgi

akrosomální váček
(granulum vTEM)

akrosomální čepička

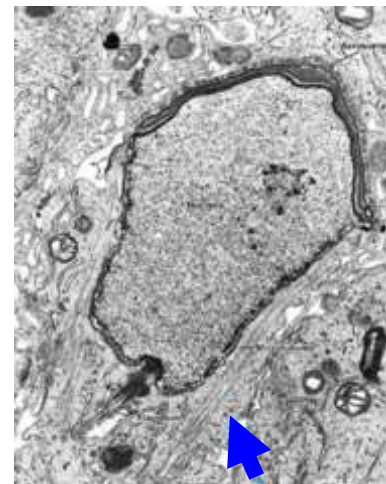
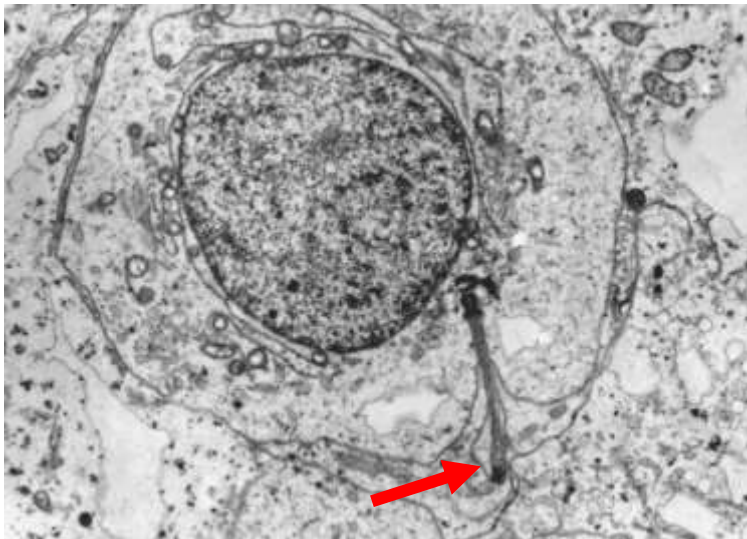
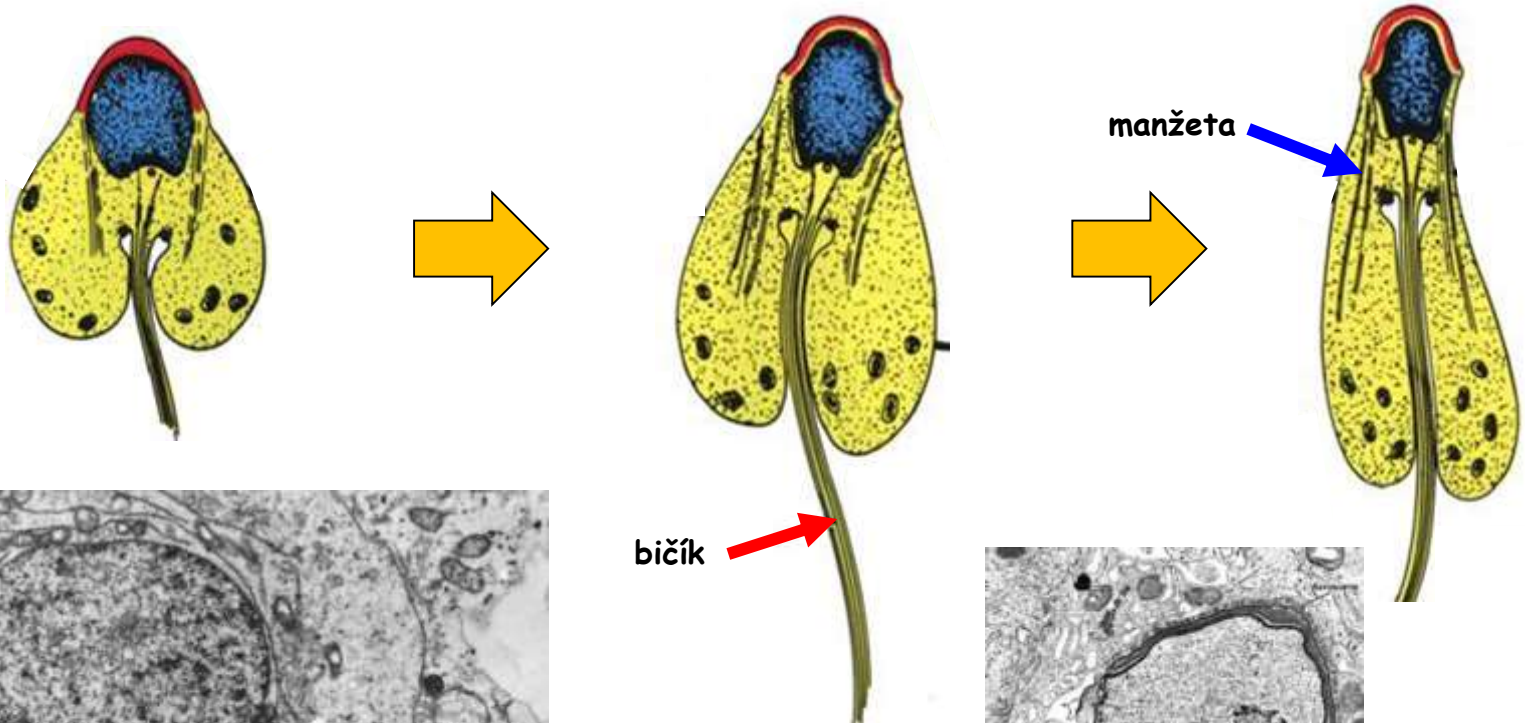
manžeta

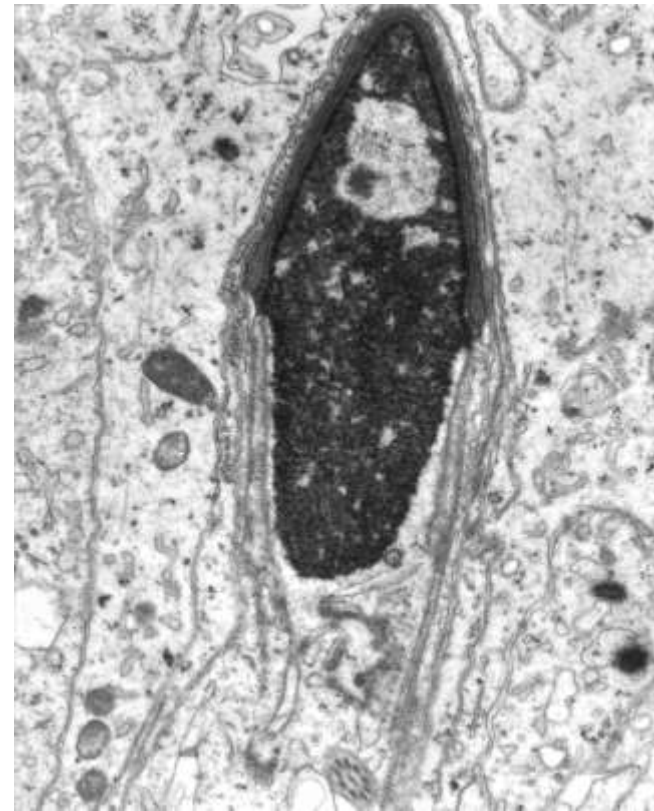
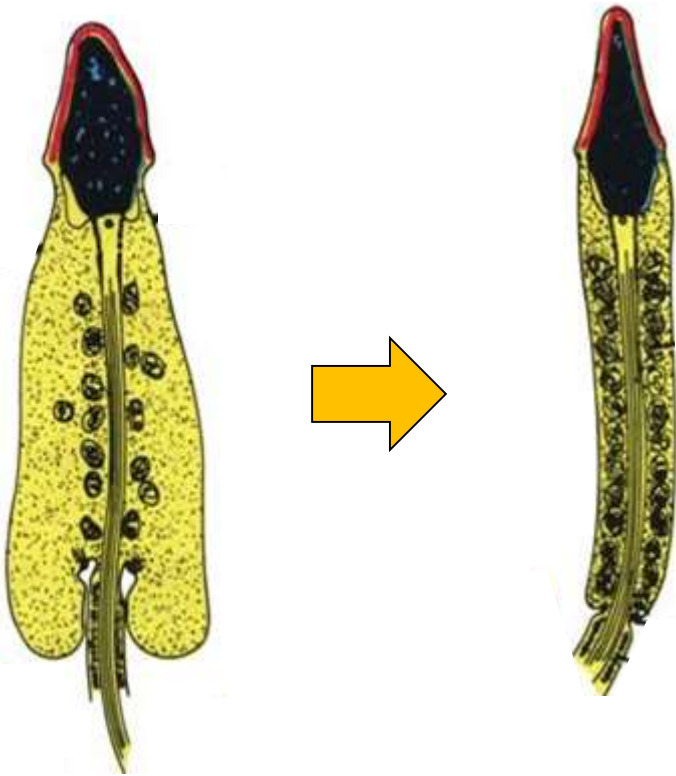
Acrosomální enzymy

- hyaluronidáza
- akrozin
- kyselá fosfatáza
- neuraminidáza

Spermatogeneze - Spermioogeneze

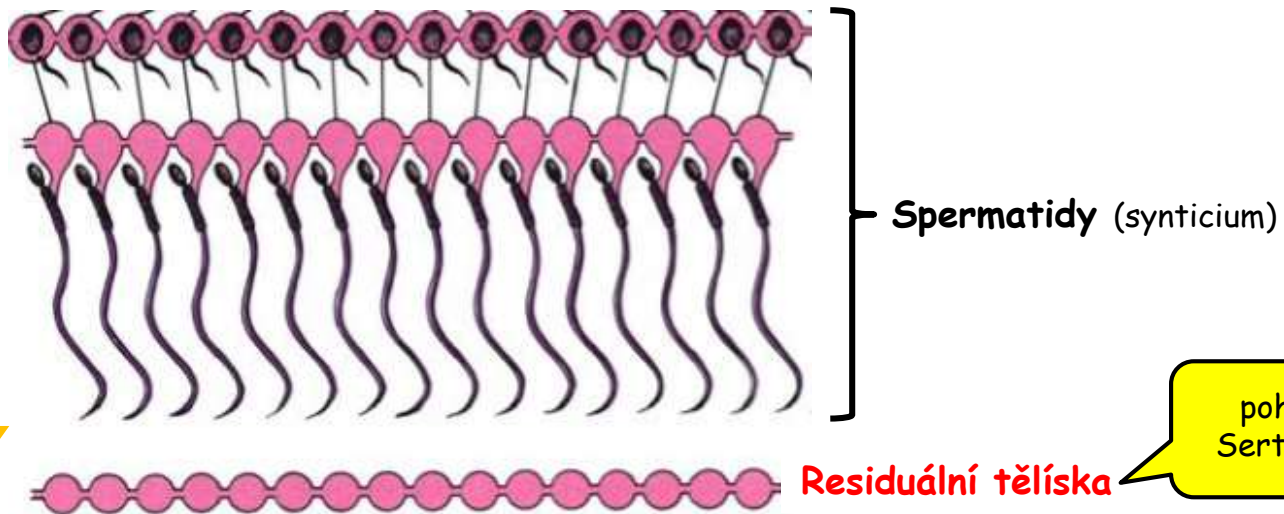
Spermatogeneze - Spermioogeneze

Spermatogeneze - „Spermiace“

= finální stádium spermiogeneze

uvolnění spermií ze
zárodečného epitelu

Spermatozoa

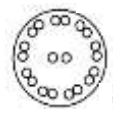
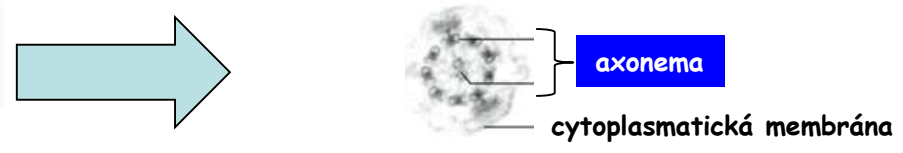
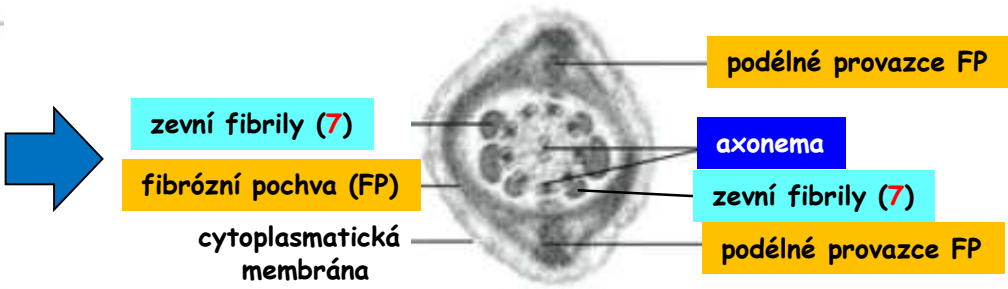
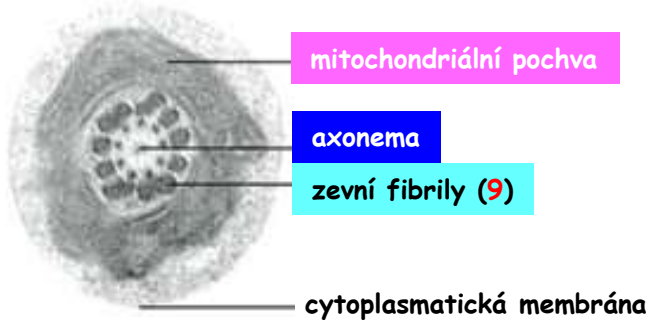
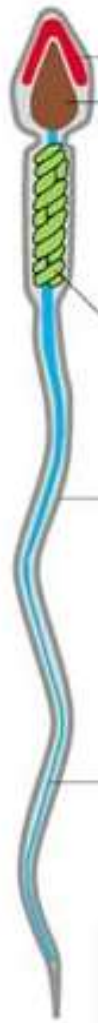
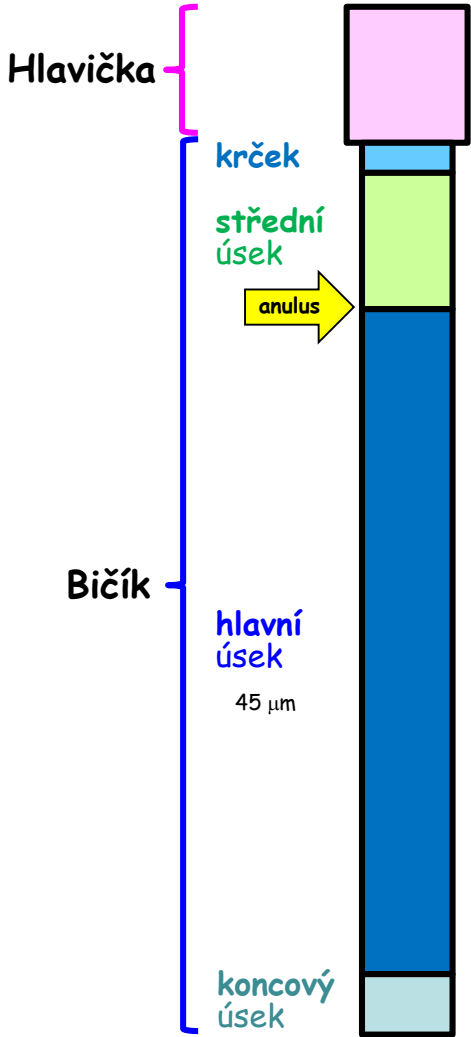

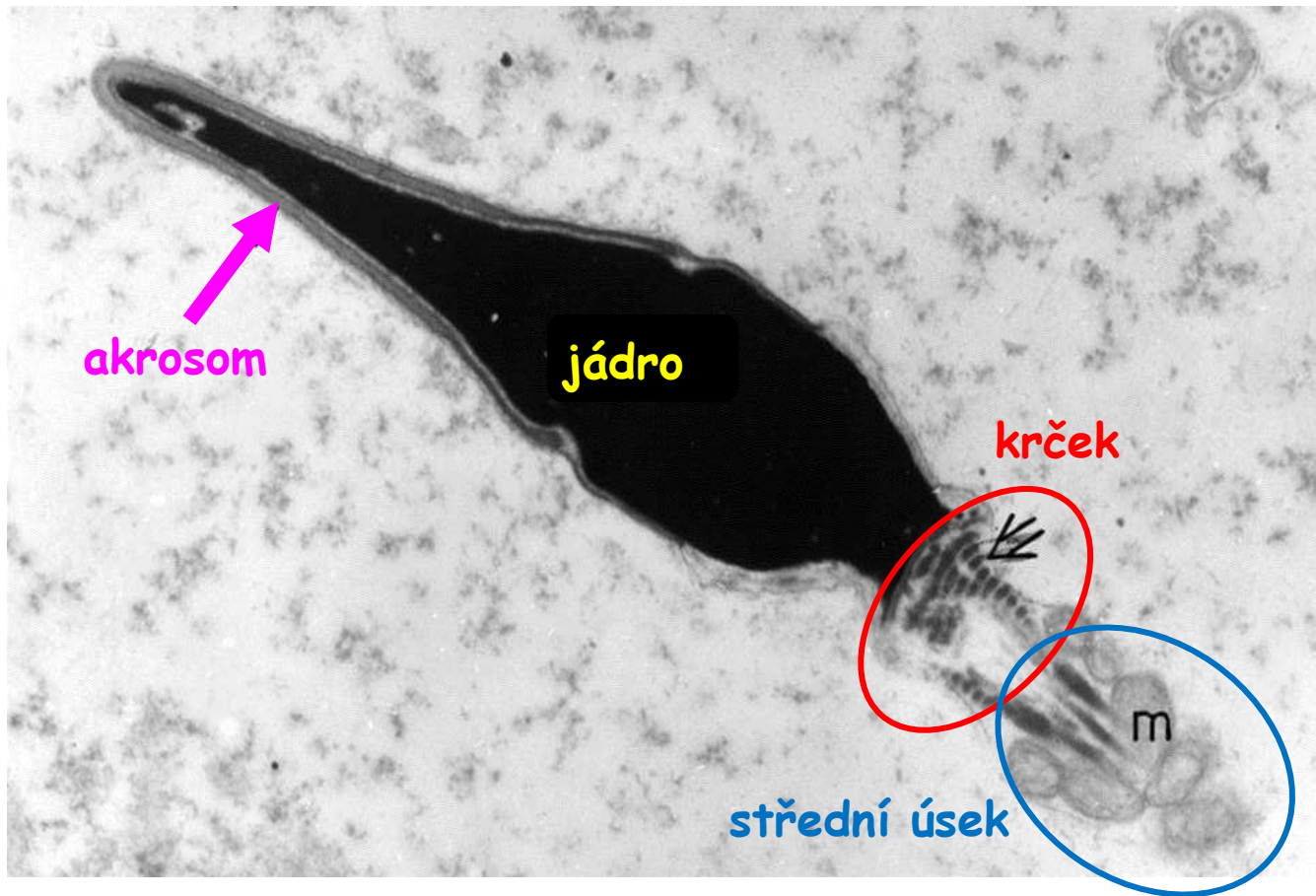
Spermatozoon

Celková délka = 65 μm

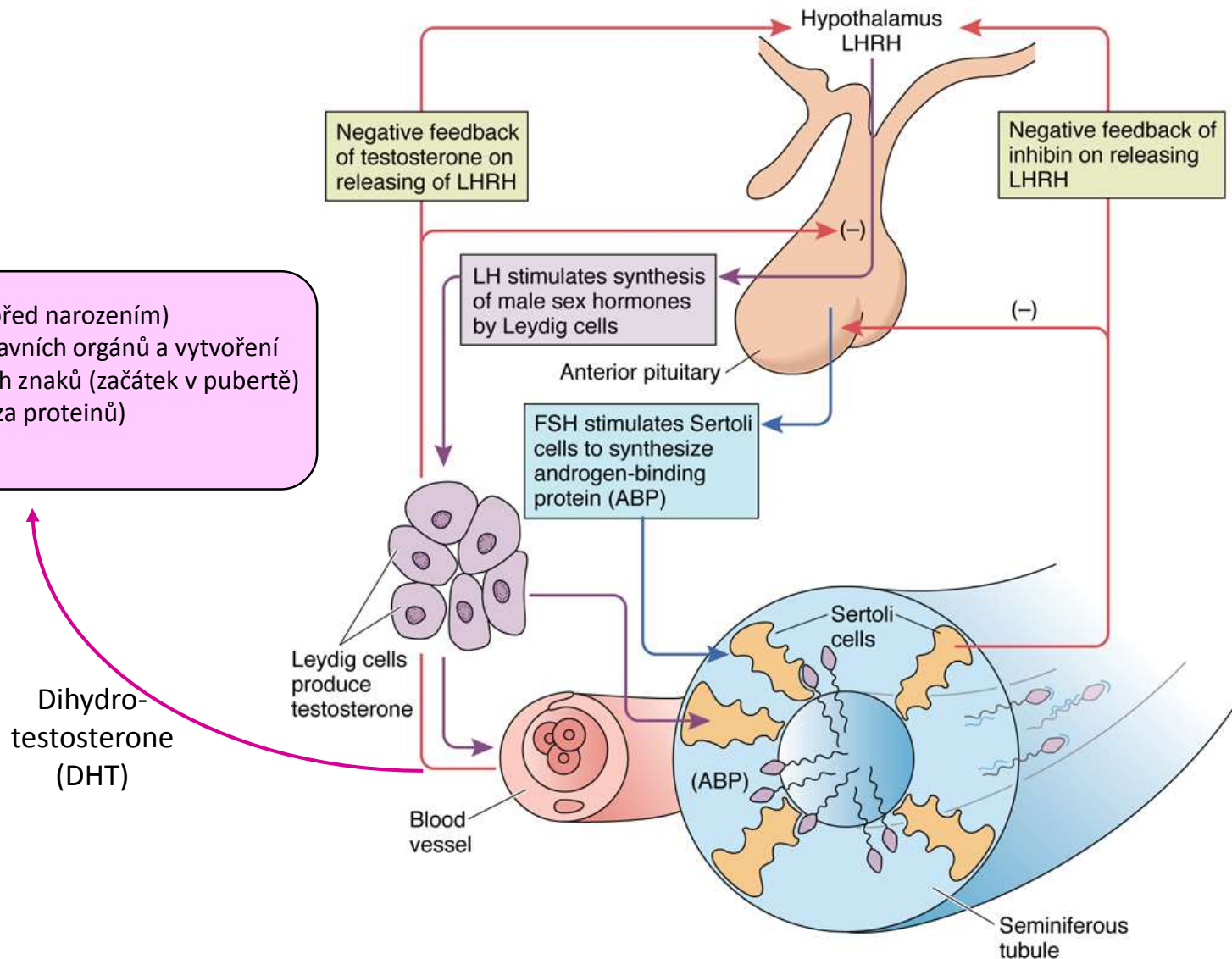

Spermatozoon

Spermatogeneze - Hormonální regulace

- Samčí vzor vývoje (před narozením)
- Růst mužských pohlavních orgánů a vytvoření druhotných pohlavních znaků (začátek v pubertě)
- Anabolismus (syntéza proteinů)

Spermatozoa + Ejakulát

Vlastnosti spermií

- délka života: 2 až 3 dny v ženském pohlavním traktu
několik týdnů v epidydimis
- fertilizační schopnost: max. 3 hodiny
- pohyb: 3-5 mm/min.
- 2 typy spermatozoí: s X a Y chromosomem

Složení ejakulátu

Korpuskulární složka:

- spermatozoa (40-100 mil./1ml)
- odloučené epitelie vývodných cest + leukocyty
- residuální tělíska
- prostatické konkrementy

Tekutá složka - semenná plazma:

- sekret semenných váčků, prostaty, gl. Bulbourethralis a Littréových žlázek
- testikulární tekutina
- sekrety výstelky vývodných cest

Spermatozoa + Ejakulát

Normozoospermie - WHO standardy

- **objem** ejakulátu: 2,0 ml a více
- **pH** ejakulátu: 7,2-7,8
- **koncentrace spermií**: min. 20 mil. spermatozoa/1ml, celkem alespoň 40 mil./ejakulát
- **pohyblivost**: min. 50 % pohyblivých; alespoň 25 % rychle a progresivně
- **morfologie**: min. 30 % spermií s normální morfologií
- **živá spermatozoa**: min. 50 %

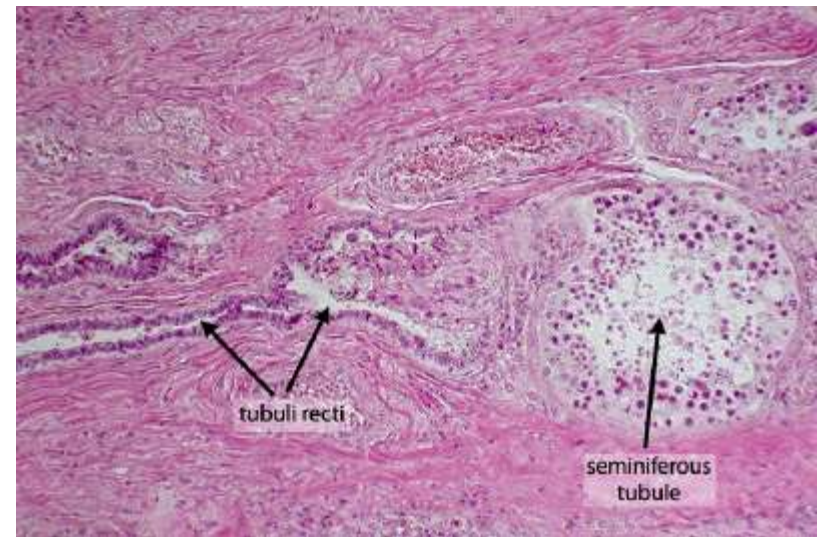
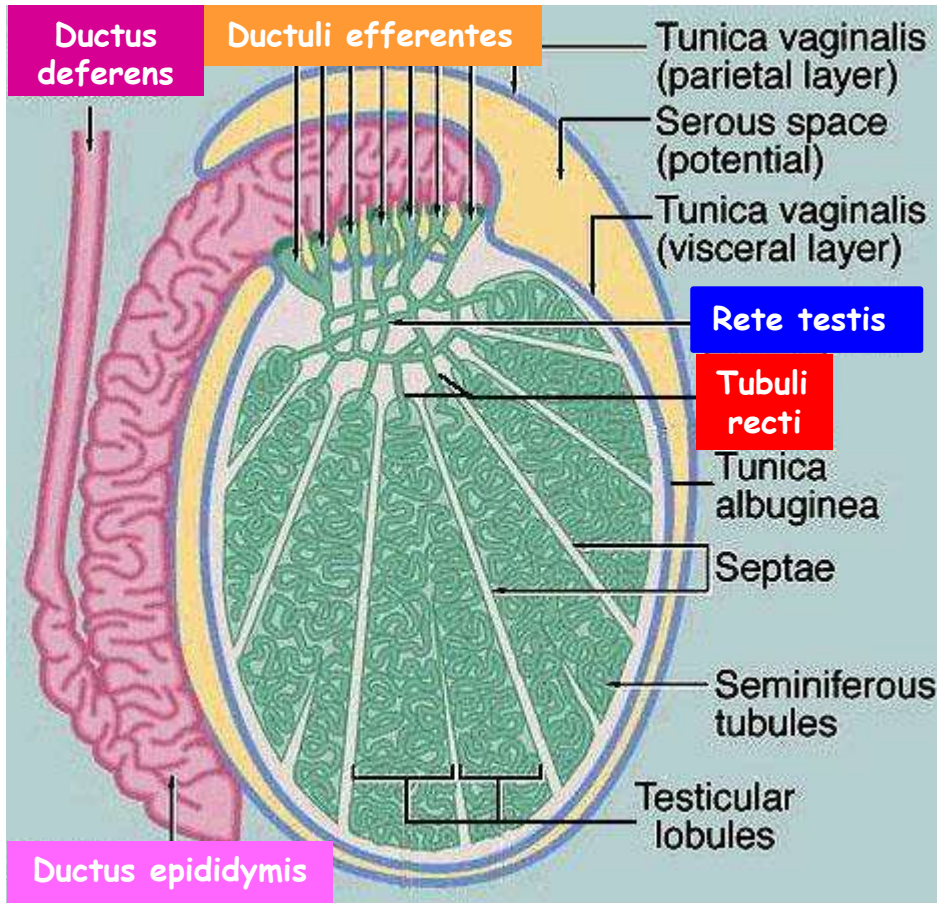
Abnormální spermiogram - Nomenklatura

- **Asthenozoospermie**: snížená motilita spermií
- **Oligozoospermie**: nízký počet spermií v ejakulátu
- **Teratozoospermie**: nedměrně velký počet morfologicky abnormálních spermií
- **Oligo-asteno-terato-spermie**: kombinovaná abnormalita v počtech, motilitě a morfologii spermií
- **A-zoospermie**: úplná absence spermií v ejakulátu
- **Necrozoospermie**: vysoké procento mrtvých spermií v ejakulátu (norm. = max. 50%)
- **Pyospermie**: neobvykle vysoký počet leukocytů v ejakulátu (norm. = max. 1 million)

Vývodní pohlavní cesty = Pohlavní vývody

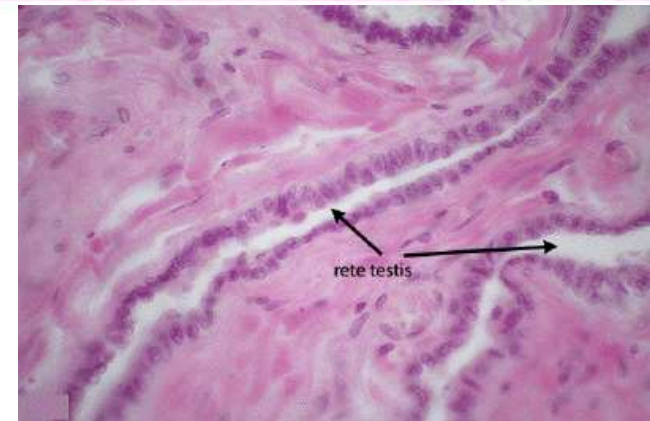
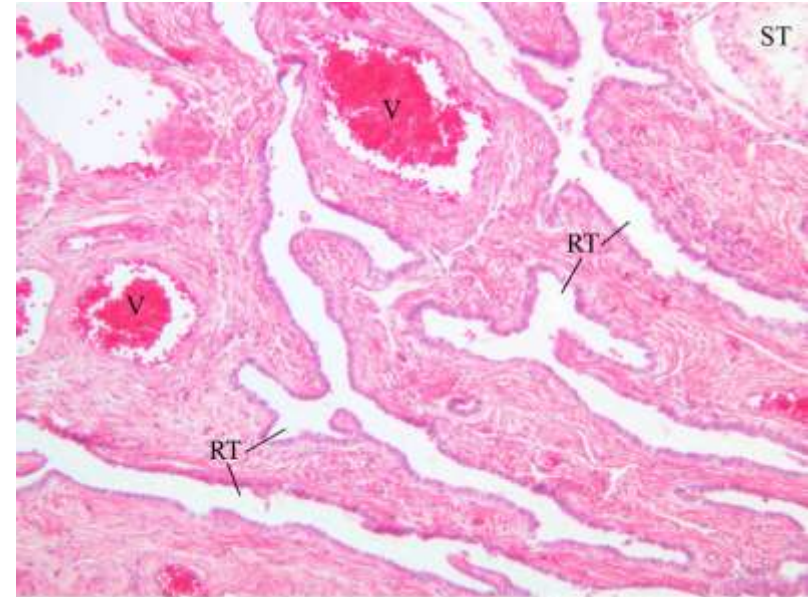
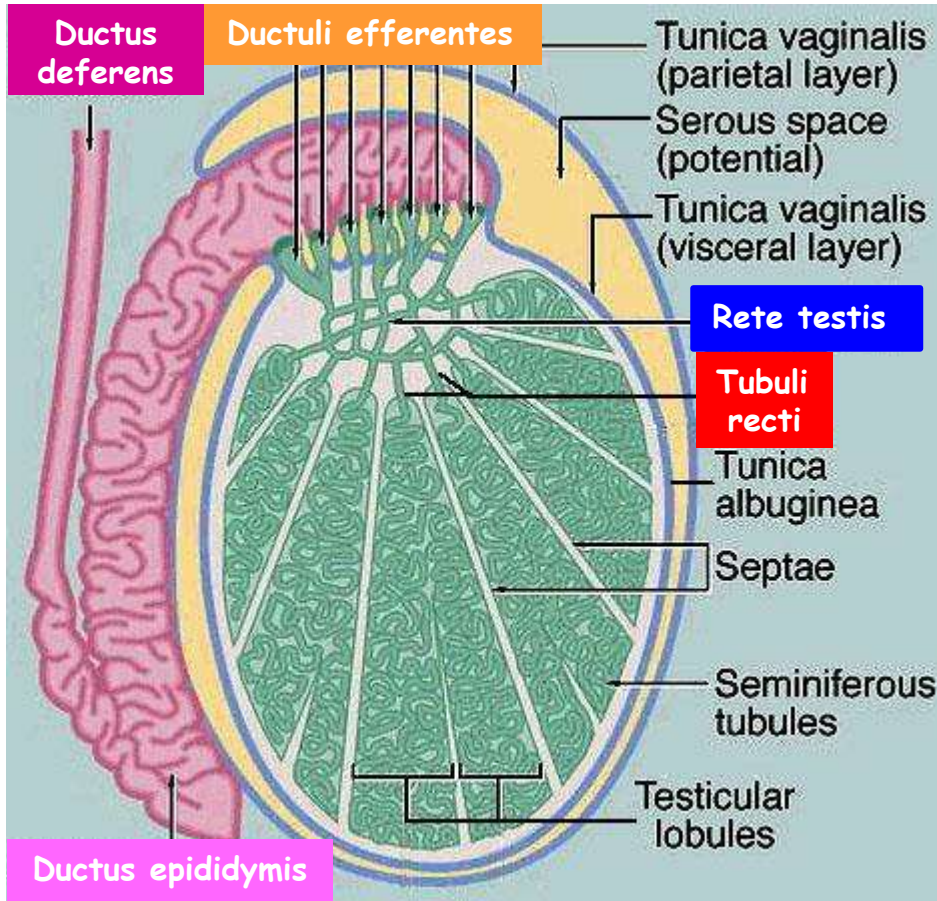
Vývodní pohlavní cesty	Intratestikulární <ul style="list-style-type: none"> •Tubuli recti •Rete testis •Ductuli efferentes
	Extratestikulární <ul style="list-style-type: none"> •Ductus epididymis (Vývod nadvarlete) •Ductus (vas) deferens (Chámovod) •Ductus ejaculatorius (ejakulační vývod) •Urethra (Močová trubice)

Intratestikulární vývodní cesty - **Tubuli recti**

- krátké - cca 1 mm
- v „septula“
- proximální část: Sertoliho buňky
- distální část: jednovrstevný kubický epitel
(mikroklky + cilium)

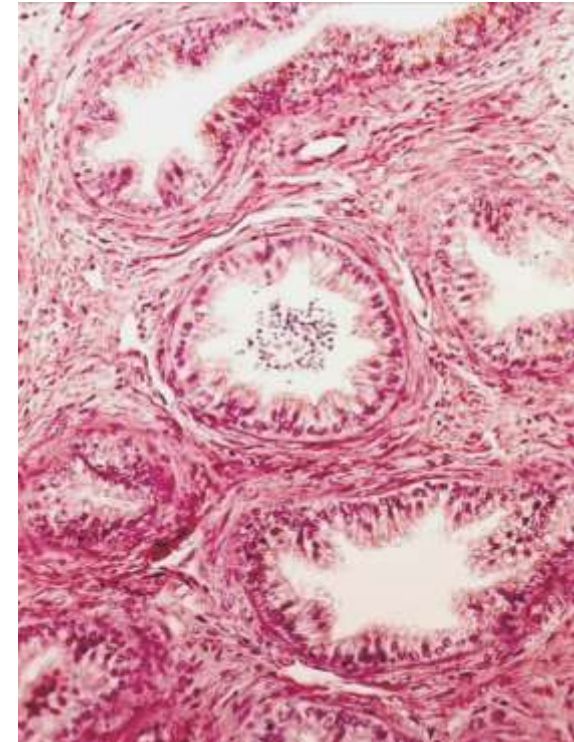
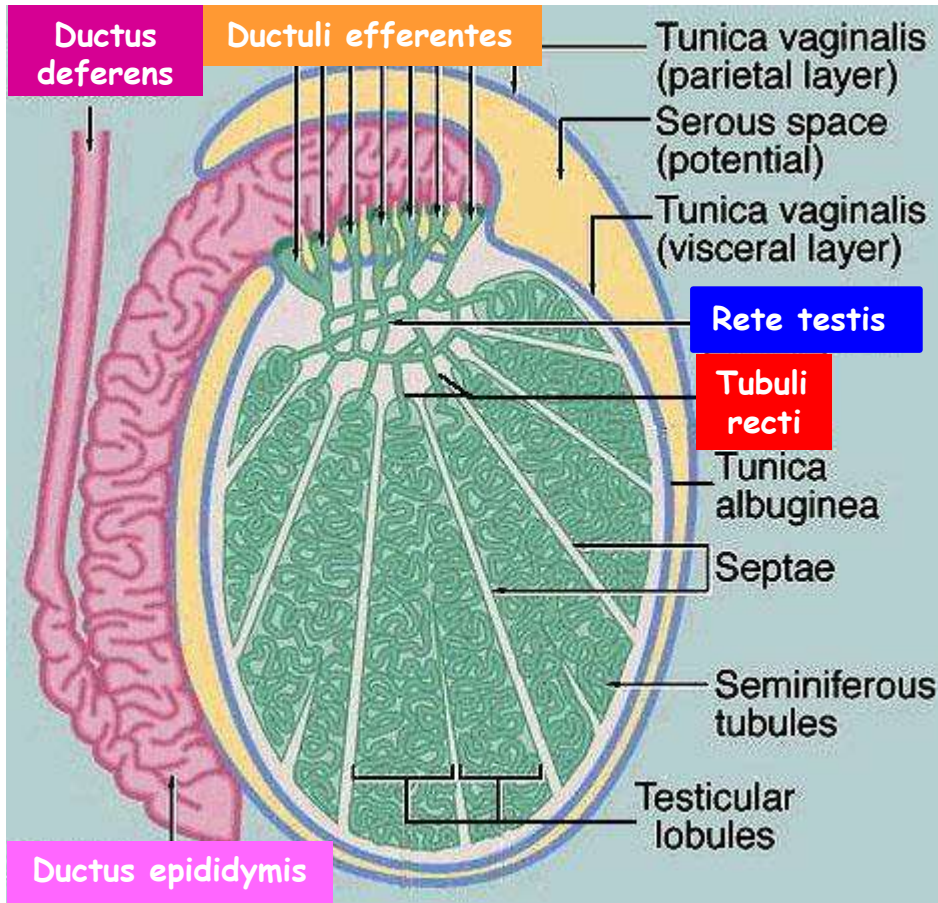
Intratestikulární vývodní cesty - Rete testis

- labyrint + anastomózy
- v mediastinu
- jednovrstevný kubický epitel (jako v Tubuli recti)
(mikroklky + cilium)

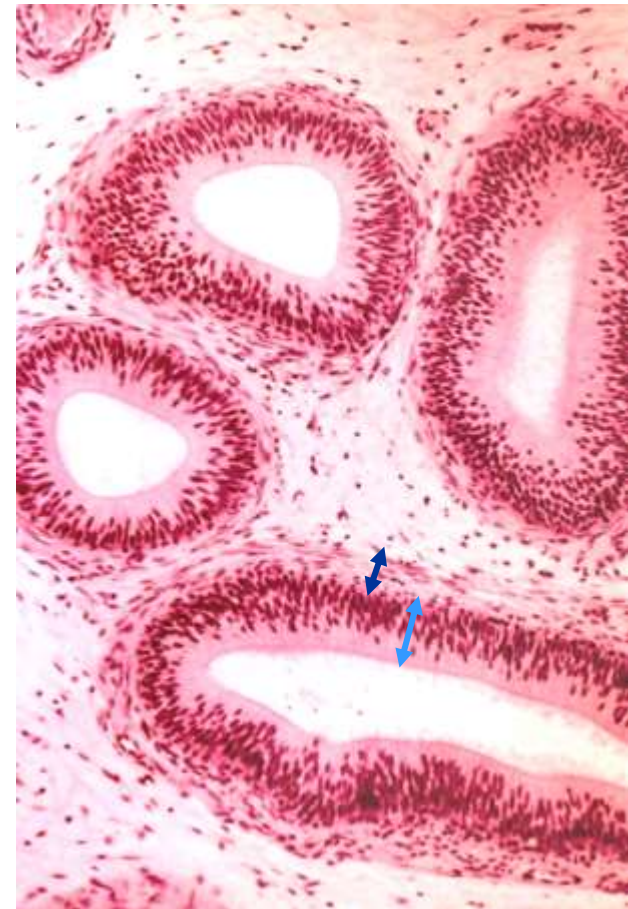
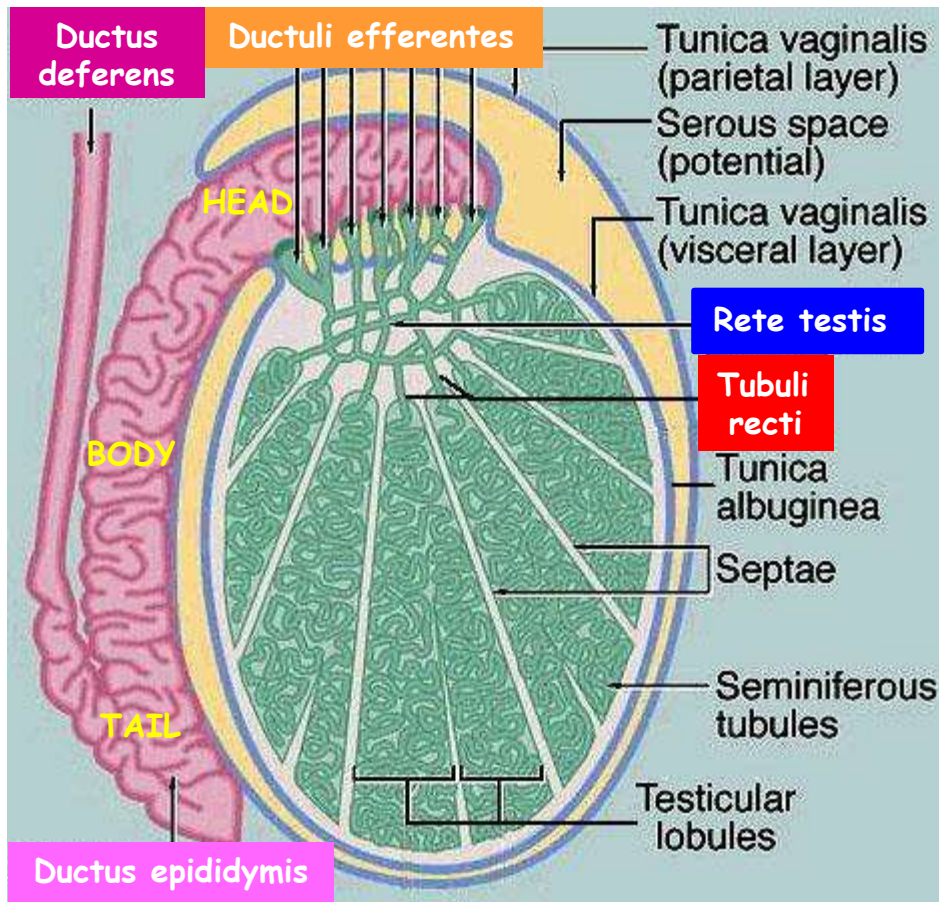

Intratestikulární vývodní cesty - **Ductuli efferentes**

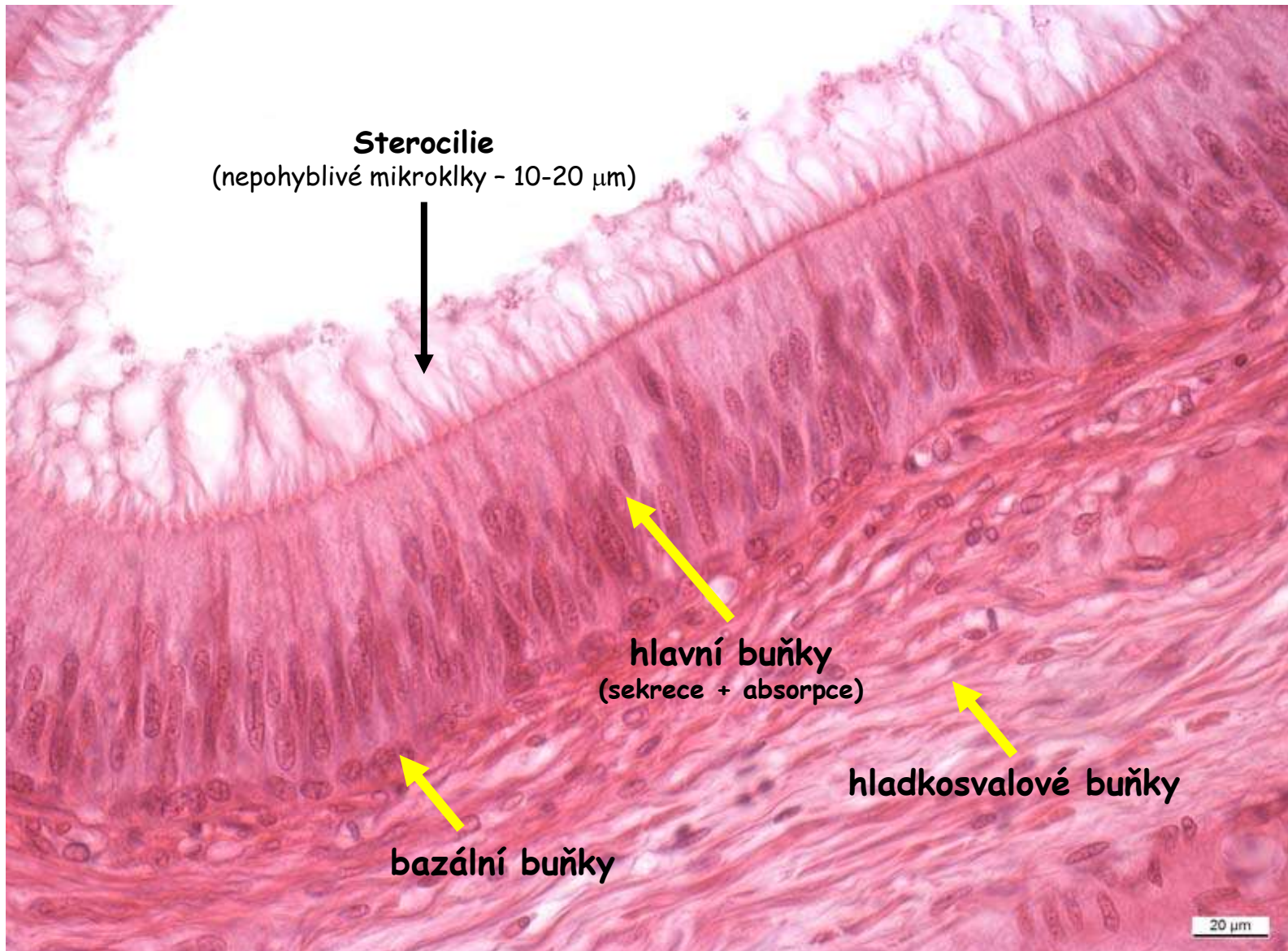
- 10 to 20
- penetrují tunica albuginea
- **kubické + cylindrické** buňky (okrsky)
- **bez cilií + s ciliemi** - posun spermíí
- mikroklyky + lysosomy (absorpce seminální tekutiny)
- **hladkosvalové buňky** - posun spermíí

Extratestikulární vývodní cesty - Ductus epididymis 1

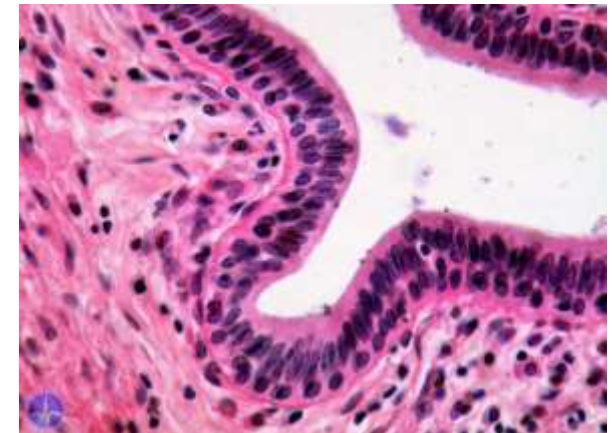
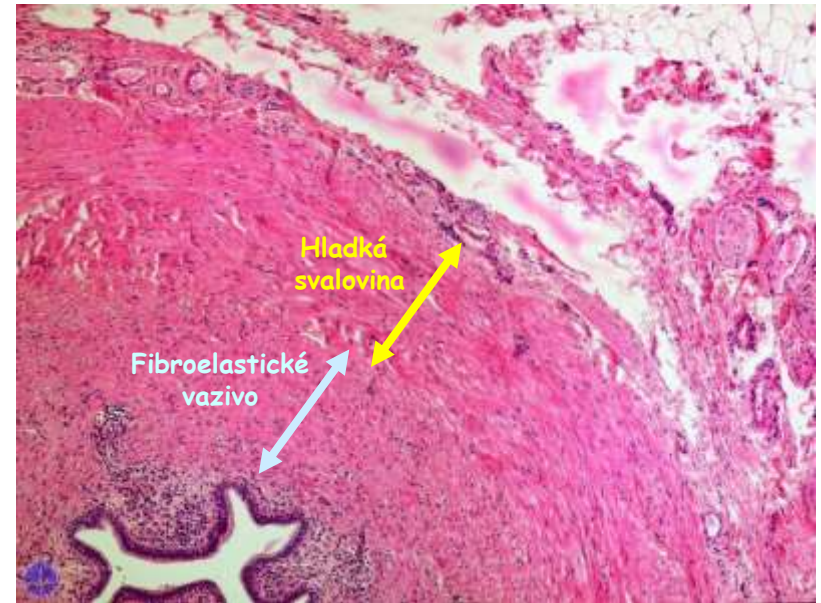
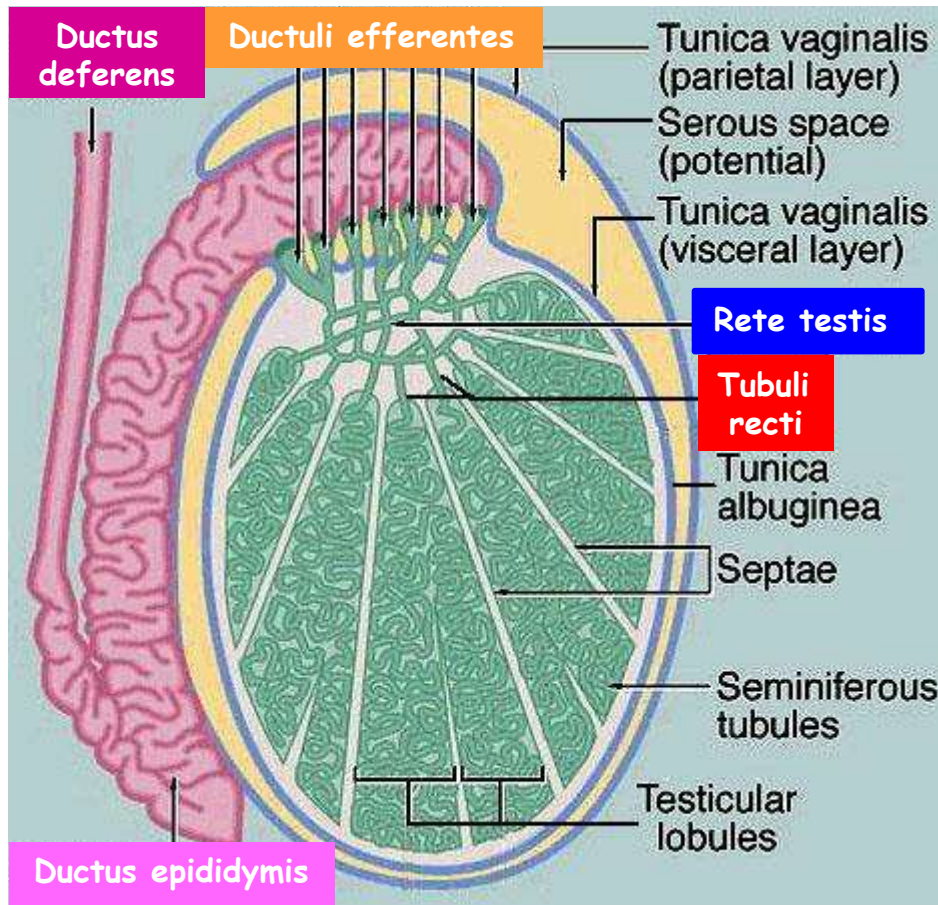
- délka cca 5 metrů
- hustě stočené (hlava + tělo)
- ocas (cauda) přímější - skladování + maturace spermií (hormonálně řízeno)
- **víceřadý** epitel: **bazální buňky** (kubické) + **hlavní buňky** (cyklindrické)
- hlavní buňky - **stereocilie**
- ve stěně cirkulárně uspořádané **hladkosvalové buňky** (peristaltika)

Extratestikulární vývodní cesty - Ductus epididymis 2

Extratestikulární vývodní cesty - Ductus deferens 1

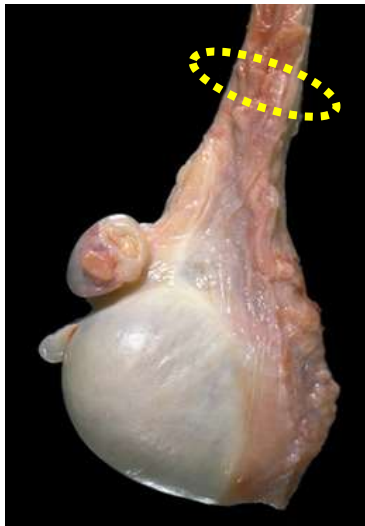
Chámovod

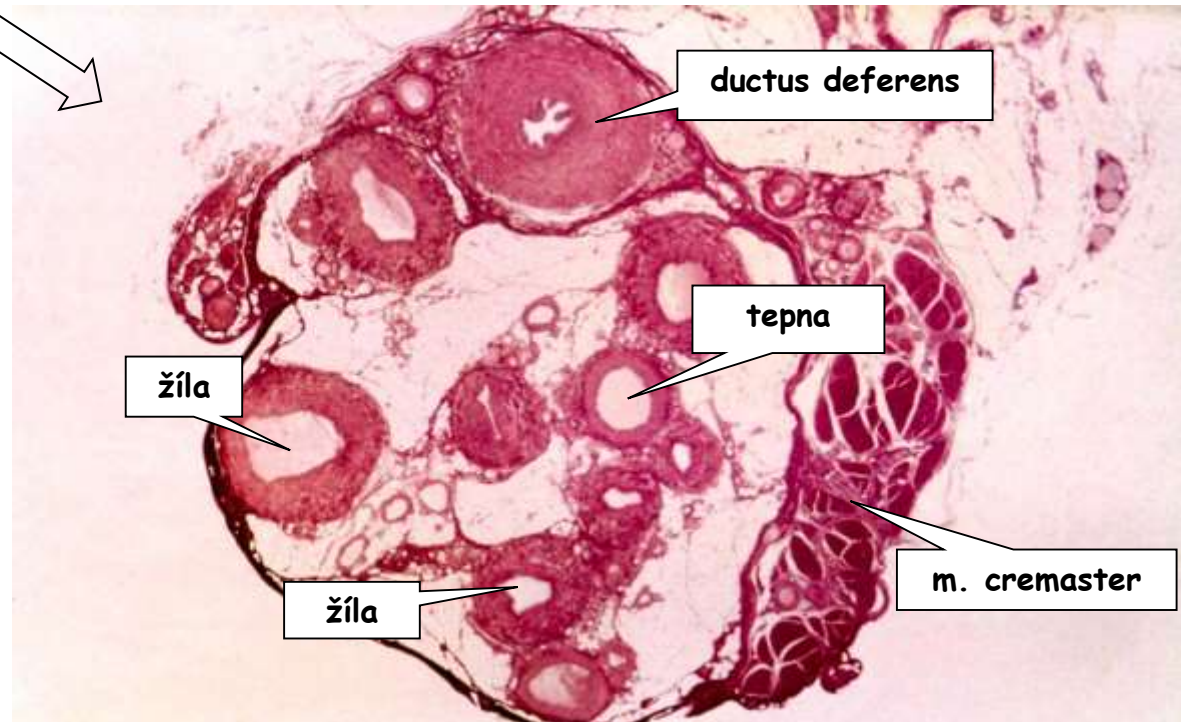
- silnostěnný + zřasený lumen
- epitel podobný D. epididymis - **víceřadý** (**bazální buňky** + **hlavní buňky** - sterocilie)
- zdánlivé tři vrstvy **hladkosvalových buněk** (cirk+podél+cirk)
- bohatá inervace sympatikem (nutnost rychlého transportu spermií do močové trubice)

Extratestikulární vývodní cesty - Ductus deferens 2

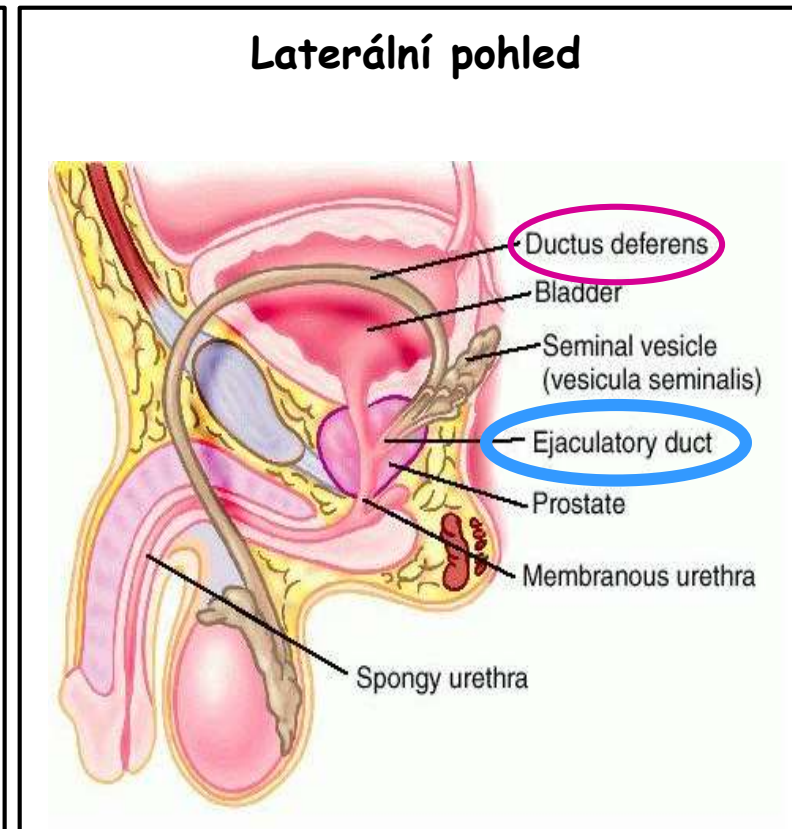
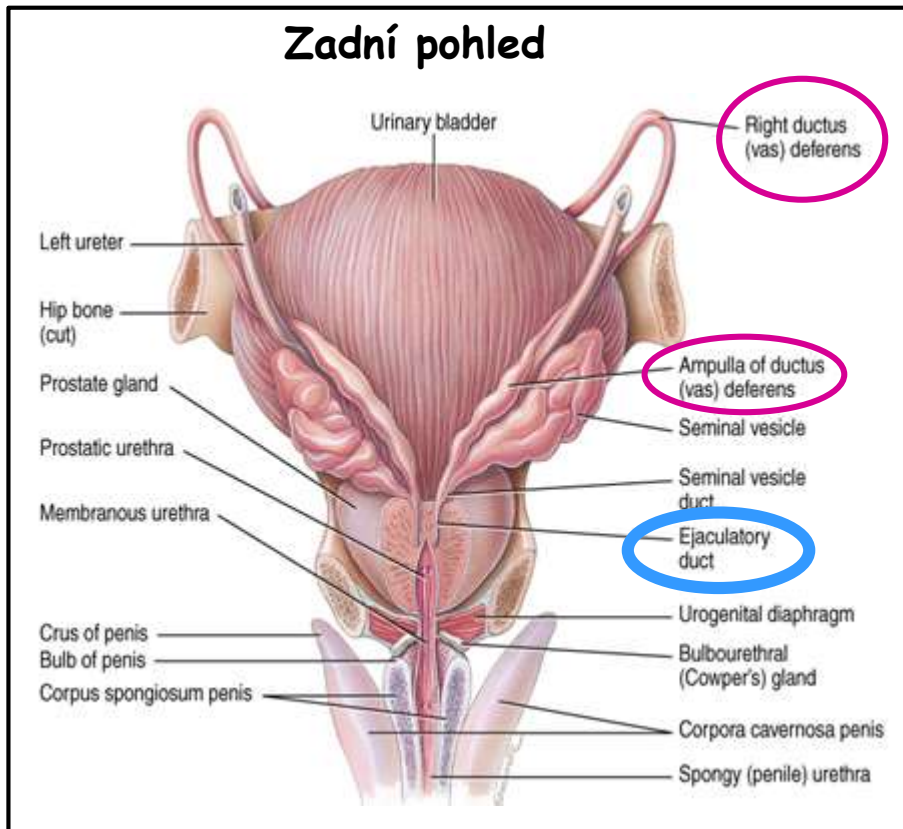
Chámovod

Funiculus spermaticus
= Semenný provazec

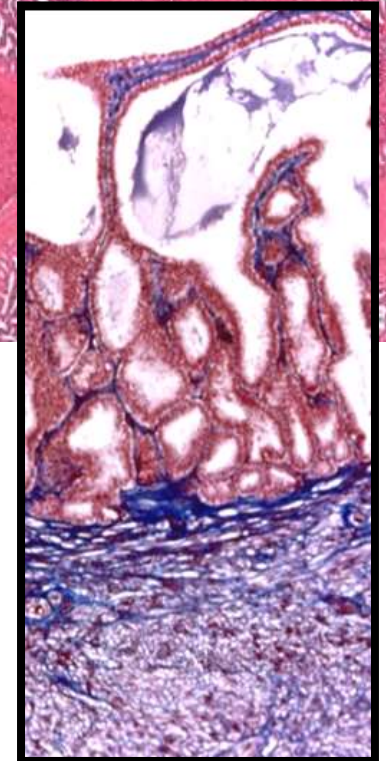
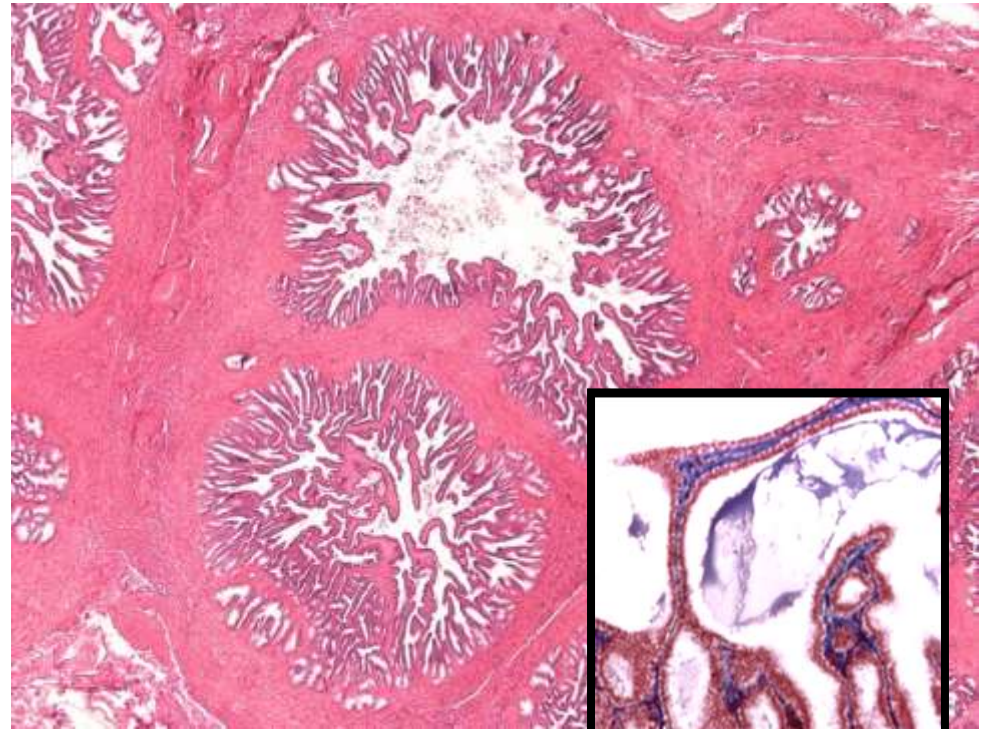
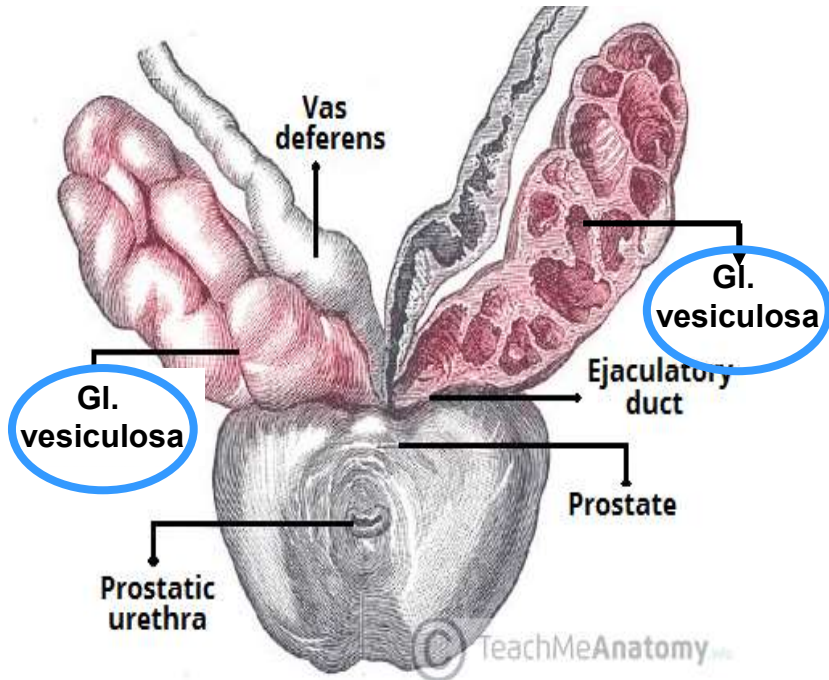

Extratestikulární vývodní cesty - Ductus ejaculatorius

- krátký + přímý
- od spojení **D. deferens** a vývodu **Gl. Vesiculosa** (chámovod-semenné vácčky)
- probíhá prostatou
- ústí do uretry na **colliculus seminalis** (verumontanum)
- **jednovrstevný cylindrický epitel**
- **chybí hladkosvalová vrstva**

Přídavné pohlavní žlázy - *Gl. vesiculosa*

- vyvinuta z ductus deferens
- délka cca 15 cm; klikatá chodbička
- hluboce zřasená sliznice - na řezech se jeví jako labyrint
- **víceřadý epitel** - **bazální buňky** + **hlavní buňky** (mikrovlčky + cilium)
- **fibroelastická submukóza** + **hladkosvalová vrstva**
- **sekret** - cca 70 % ejakulátu (bohatý na fruktózu)

Přídavné pohlavní žlázy - Prostata 1

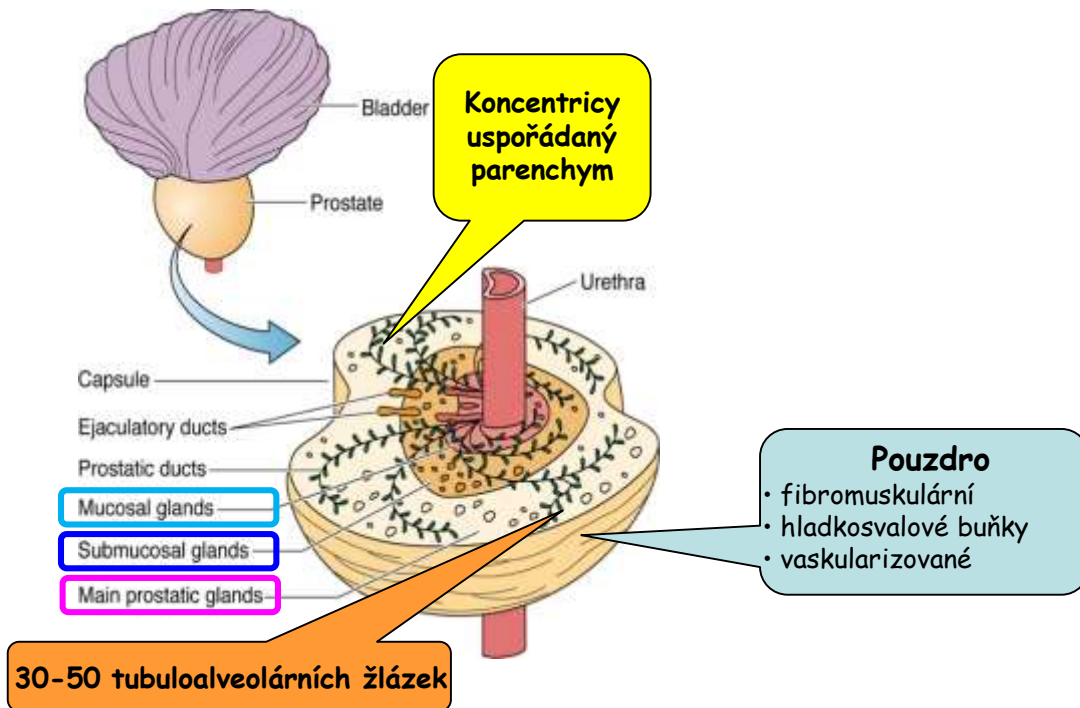
Periuretrální
 • nejbliže moč. trubici
 = nejkratší

Centrální
 • delší

Periferní (70%)
 • nejdelší
 • nejhojnější

GLANDS

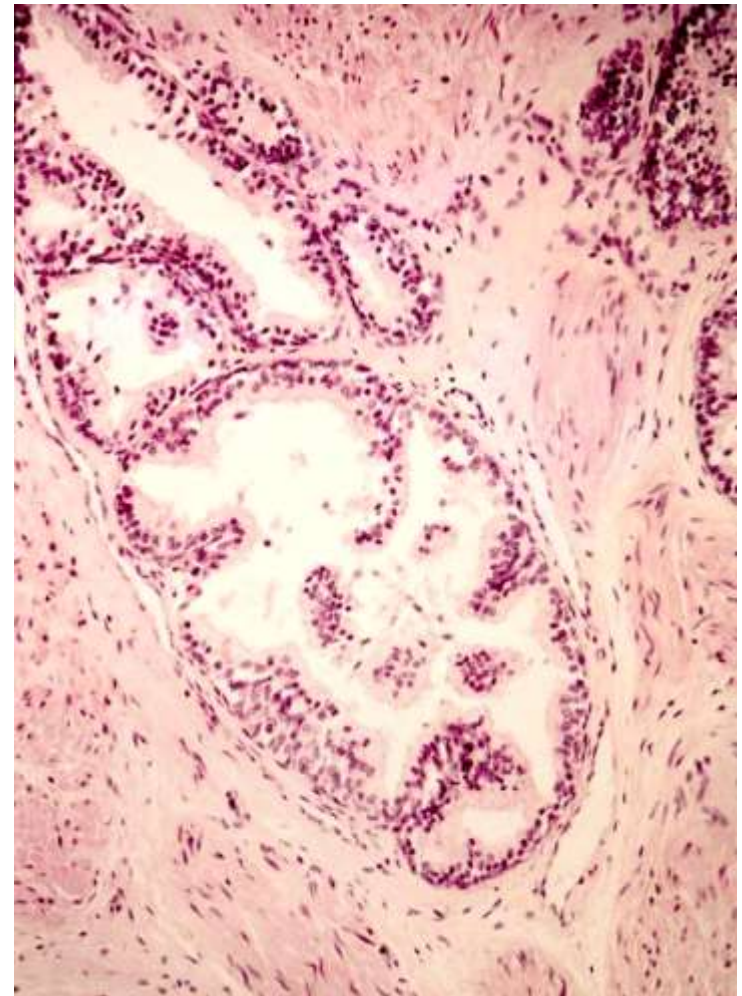
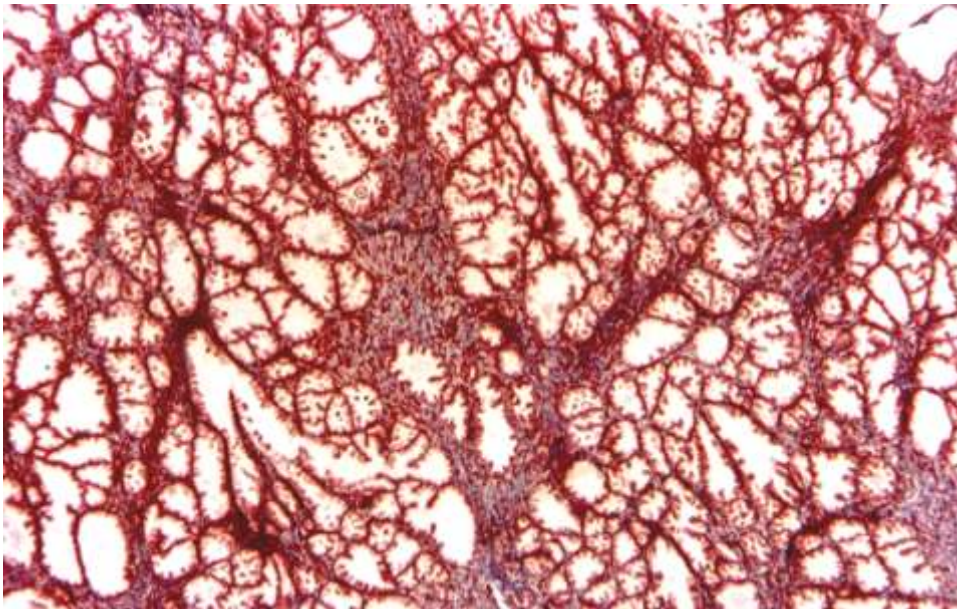
- **dvojřadý** epitel (bazální a hlavní buňky)
- hojné drsné ER + Golgi + sekreční granula

- velikost a tvar ořechu (největší přídavná žláza)
- stroma (souvislé s pouzdem): fibroelastické elementy, hojné **hladkosvalové buňky**
- **prostatic secretion**: lipids, acid phosphatase, proteolytic enzymes, citric acid, fibrinolysin (liquifies semen)

Přídavné pohlavní žlázy - Prostata 2

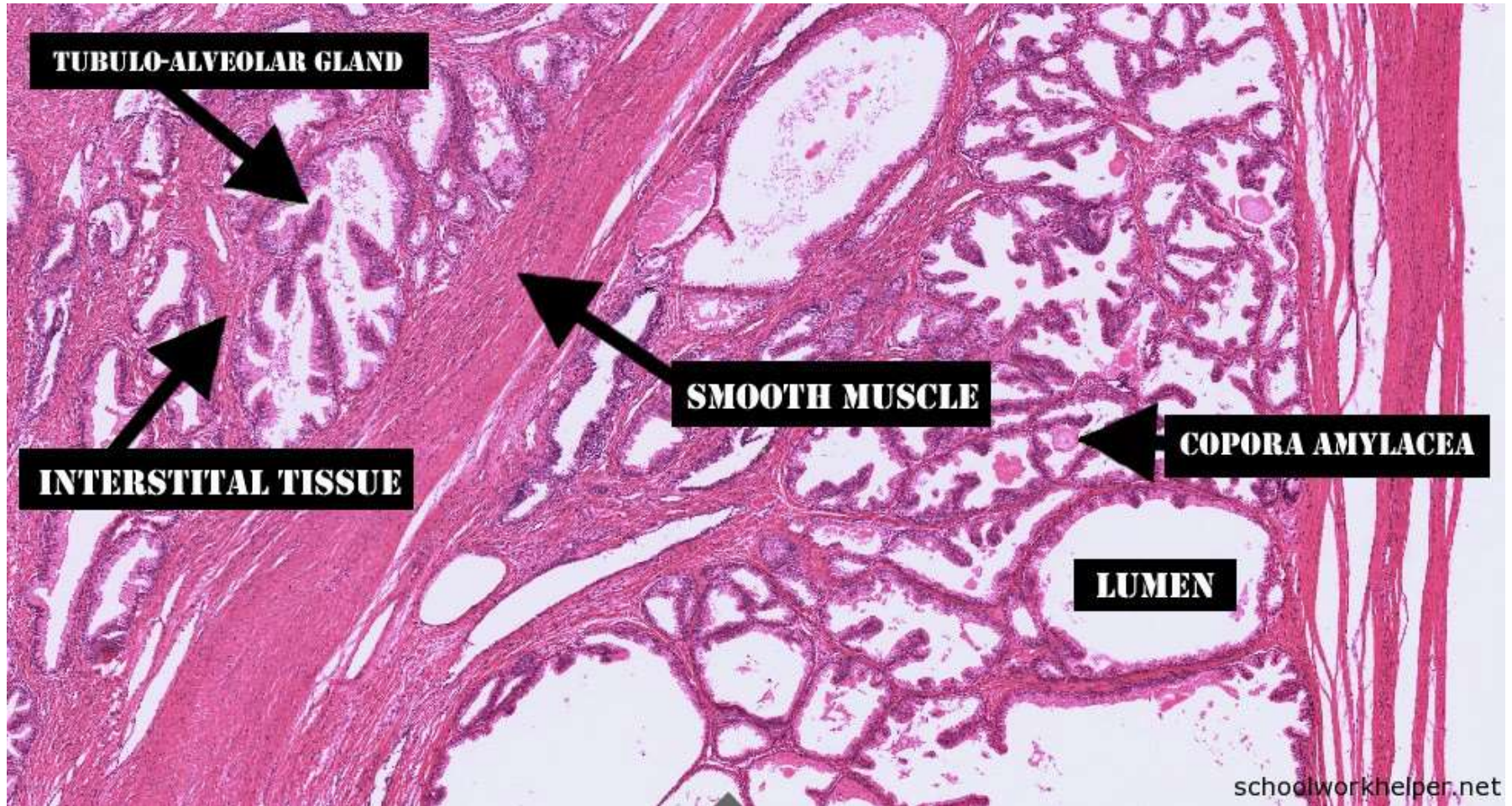

Corpora amylacea = konkrementy

- častější ve vyšším věku
- kalcifikace
- velikost až 1 mm

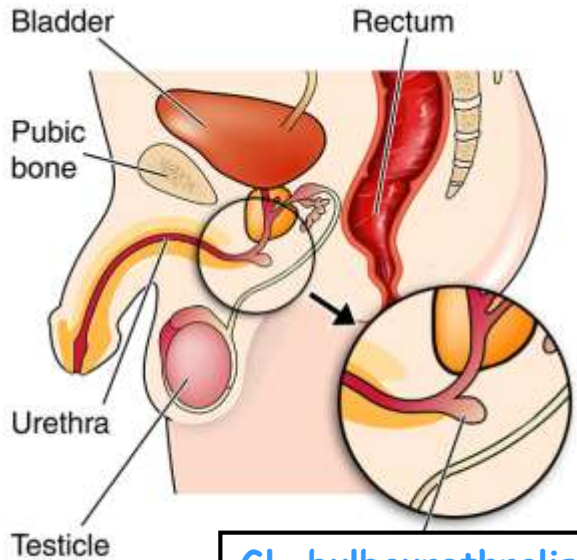

Přídatné pohlavní žlázy - Prostata 3

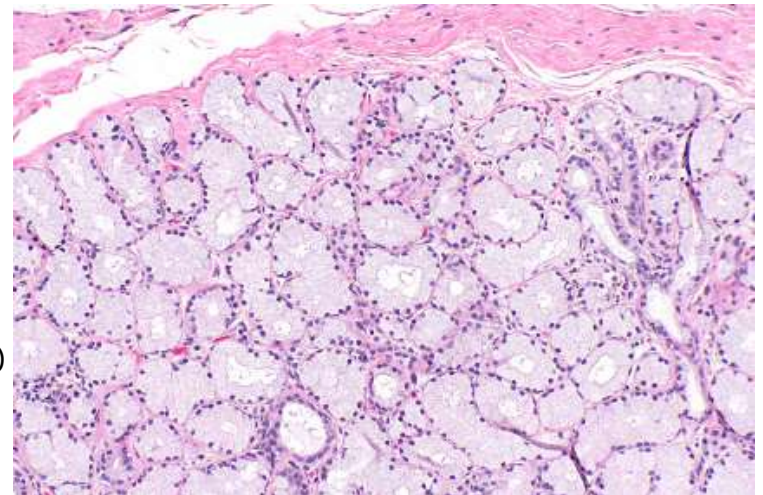
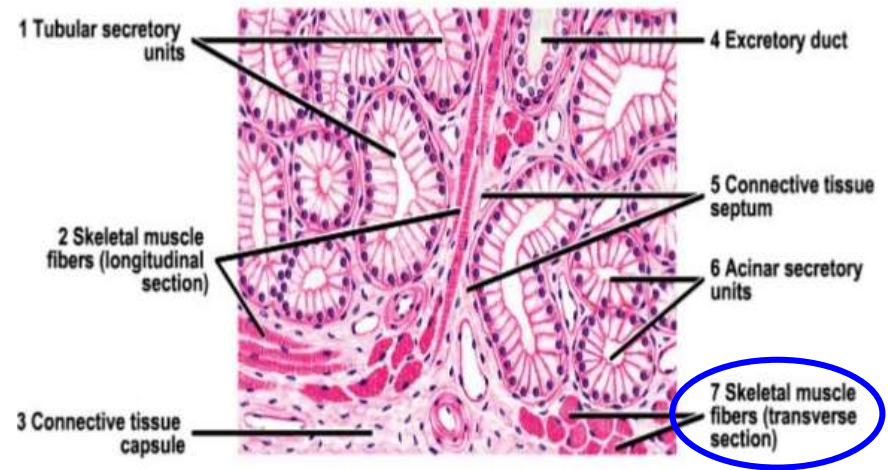

Přídavné pohlavní žlázy - *Gl. bulbourethralis*

Boční pohled

Gl. bulbourethralis

- malá - 3 až 5 mm
- při kořeni penisu
- lobulární struktura (septa)
- **vlákna příčně pruhované svaloviny** (diaphragma urogenitale)
- jednovrstevný kubický epitel
- mucinózní sekret (sialová kyselina + galaktóza)

Penis - 1

V. dorsalis superficialis penis

Art. dorsalis penis

V. dorsalis profunda penis

Nervus dorsalis penis

Art. profunda penis

Tunica albuginea

Septum
(neúplné)

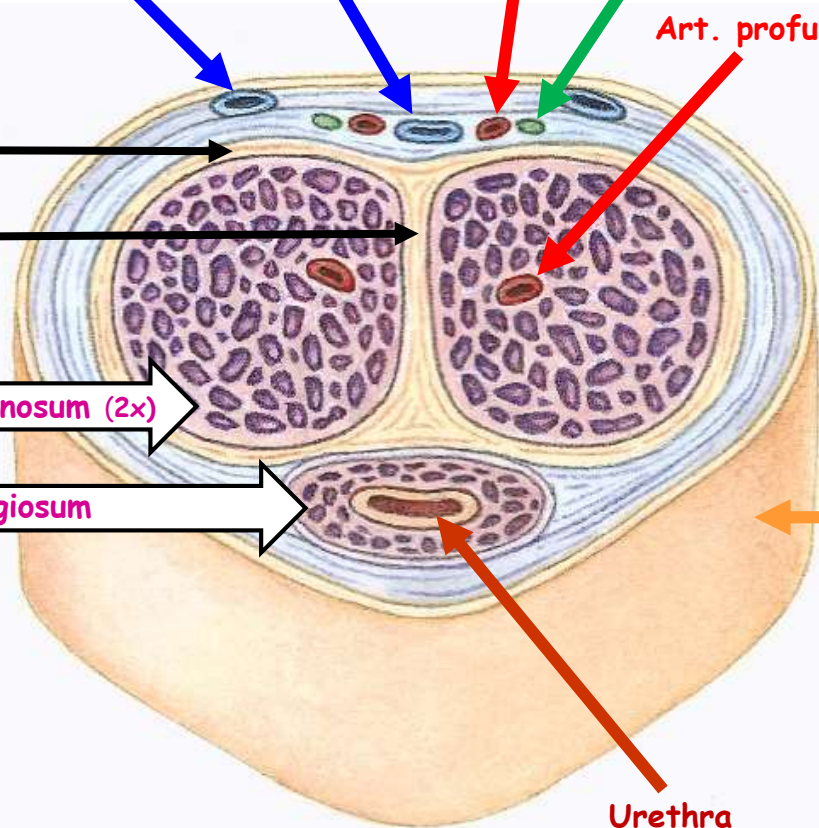
Erektivní tkáň

Corpus cavernosum (2x)

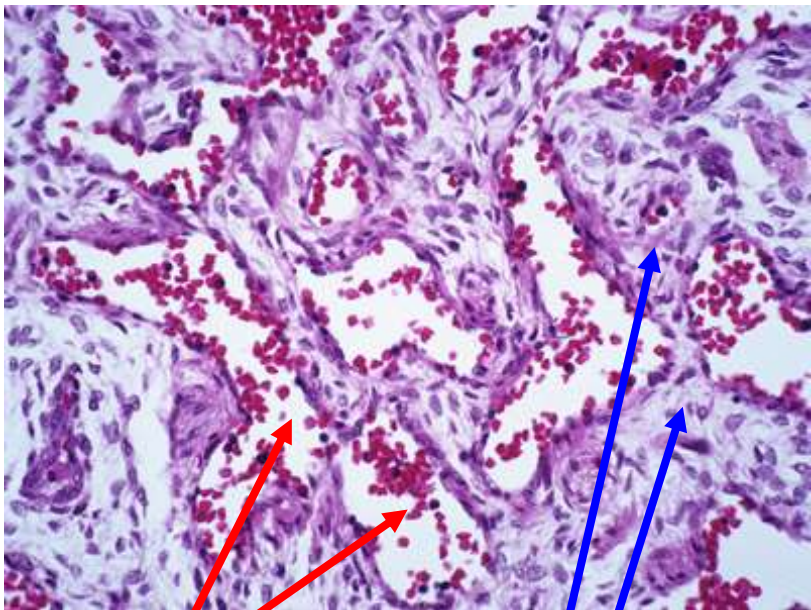
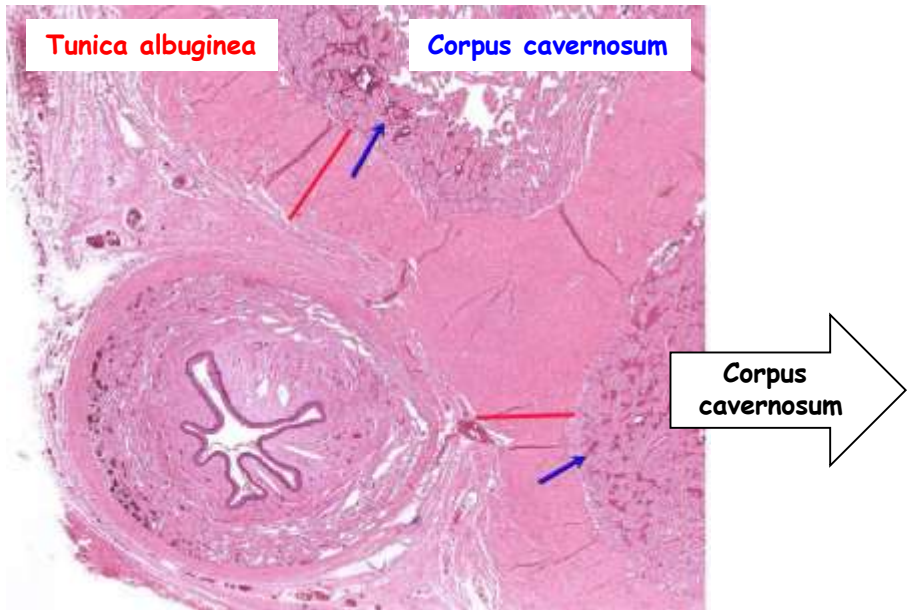
Corpus spongiosum

Kůže

Urethra

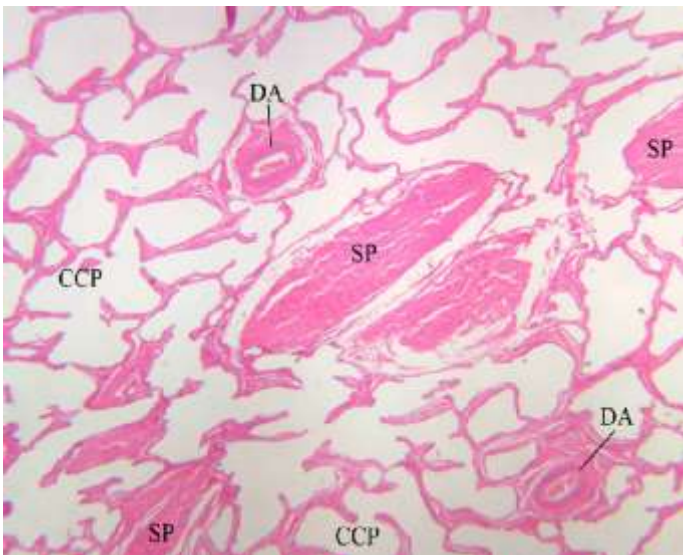

Penis - 2

Kaverny
• vystlány endotelem

Trámečky
• fibroelastické vazivo
• hladkosvalové buňky

Kapilární pleteně
+
Aa. helicinae

Aa profundae penis
+
Aa. dorsales penis

Pohlavní systém - Vývoj

Pohlavní dimorfismus - jedinec má pouze jeden typ pohlavních orgánů

Genetické určení pohlaví:

- Heterogametické (XY) - muž
- Homogametické (XX) - žena

Indiferentní st.

Diferenciace do jednotlivých pohlaví

Oplození

=

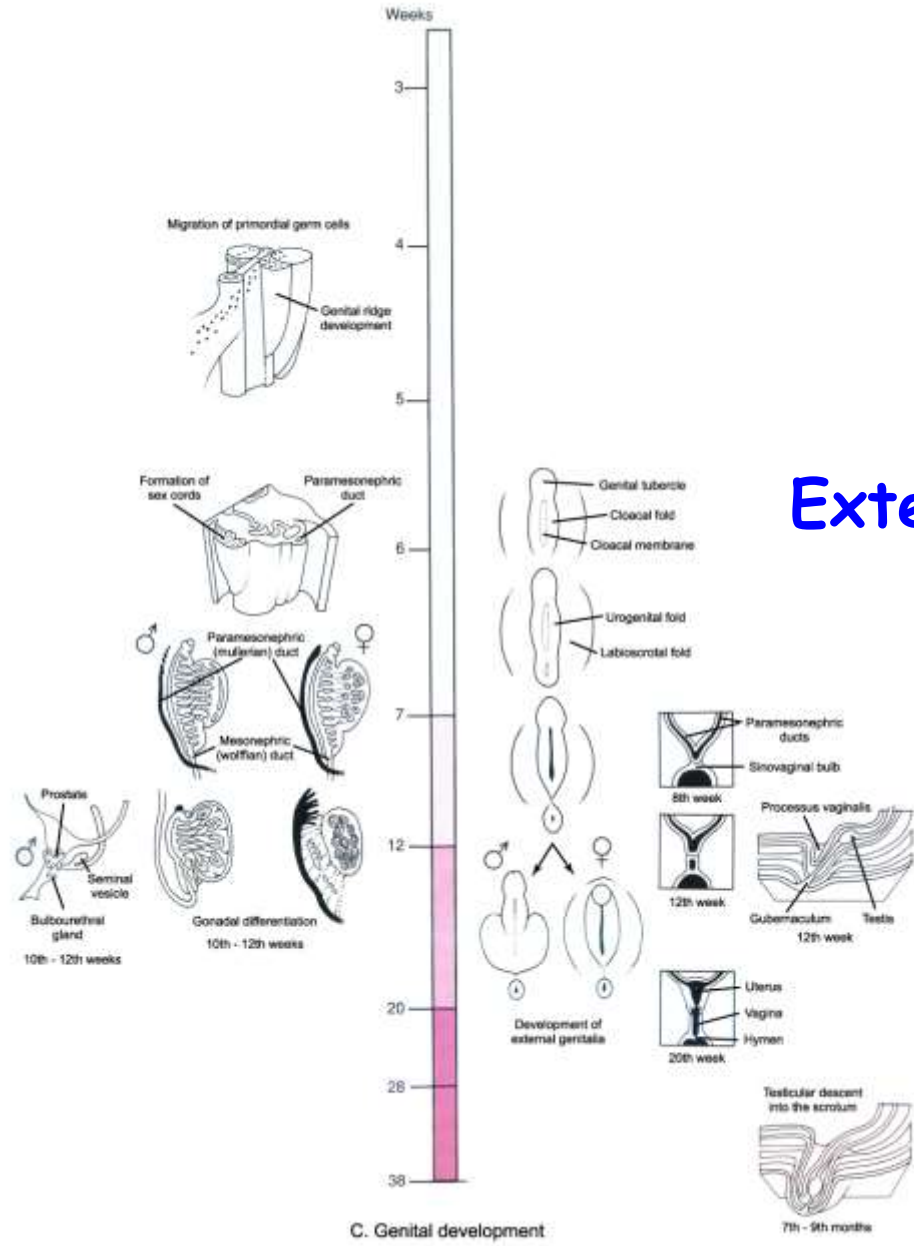
7. týden

Ustaveno genetické pohlaví
(Barrovo tělíso)

Pohlavní systém - 7 týdnů indeferentního stavu

Gonády

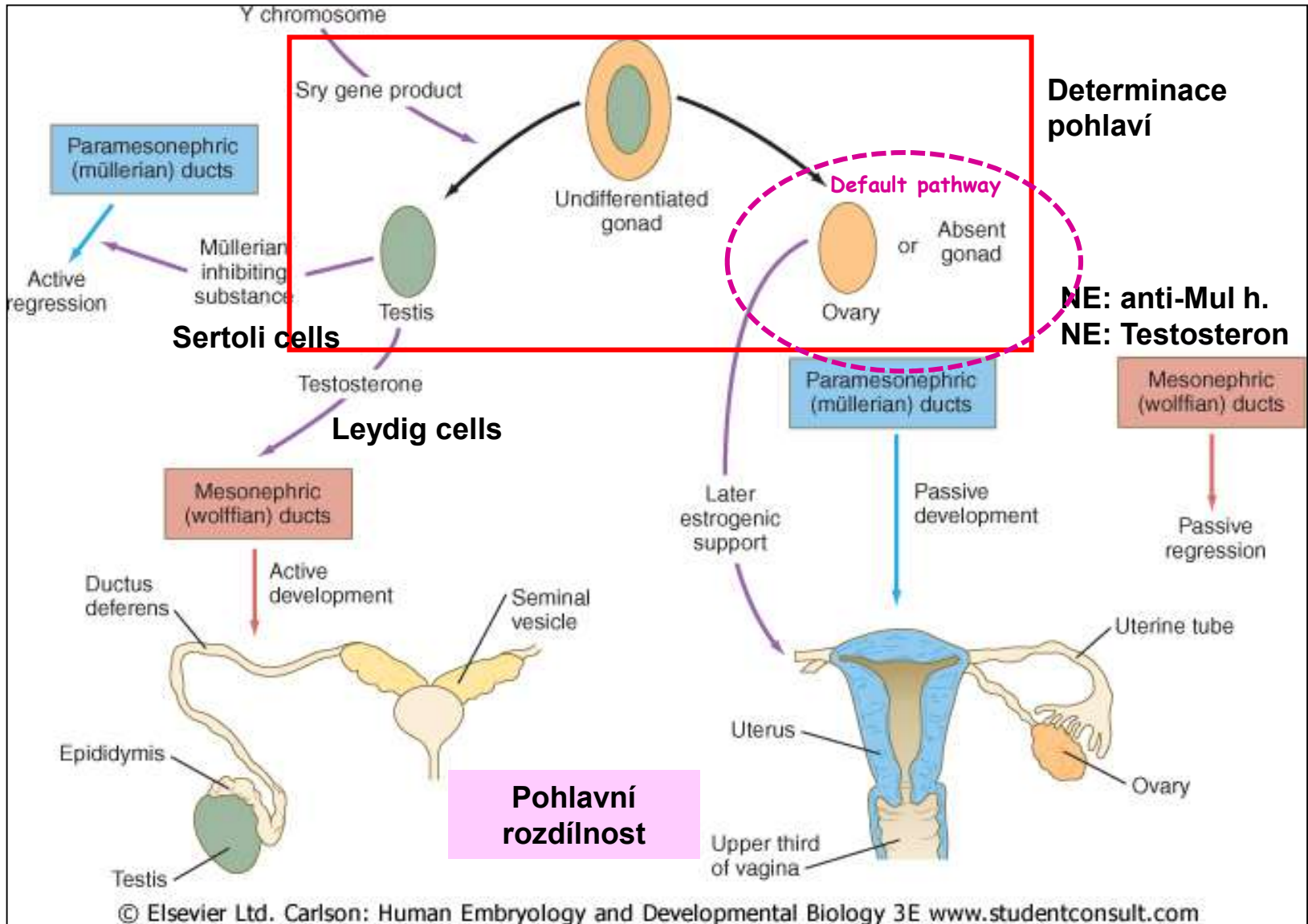
Externí genitál

Pohlavní systém - Sry gen

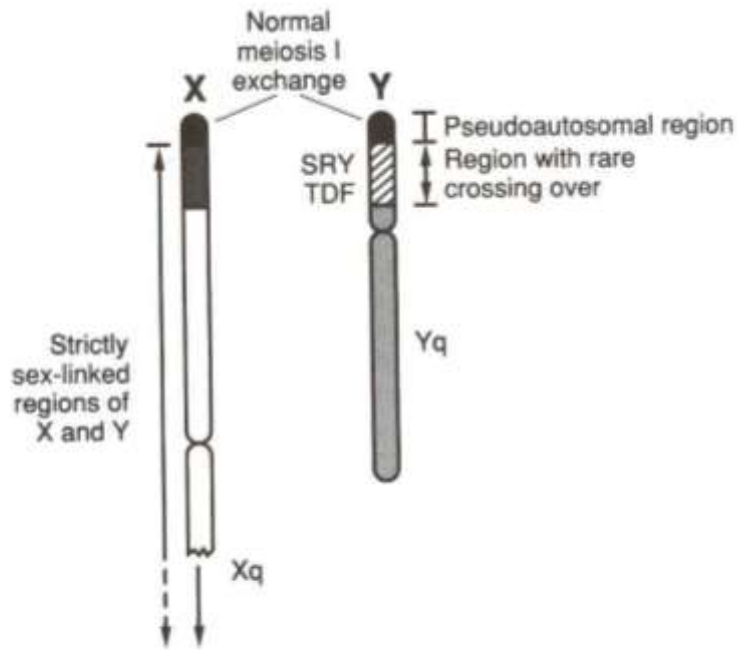
Y chromozom rozhoduje
 XXY - muž
 XO - žena

Sry gen - Sox rodina TF - krátké raménko Y chromozomu

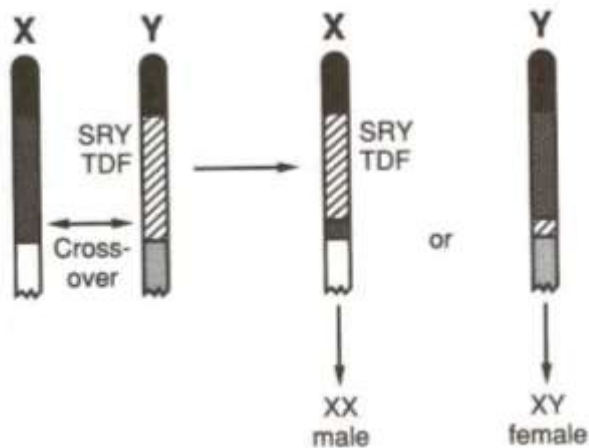

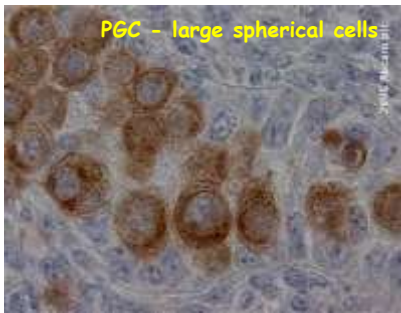
Pohlavní systém - Sry gen

Pairing of X and Y chromosomes in pseudoautosomal region during meiosis

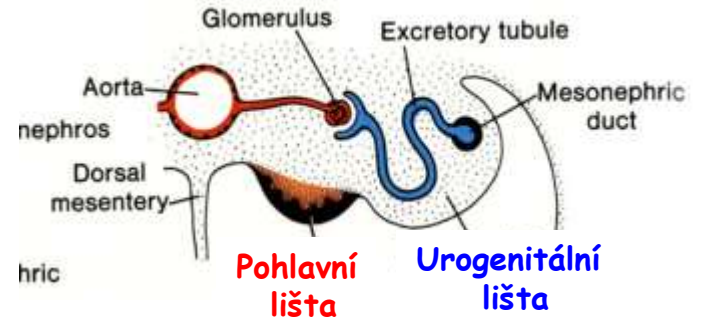
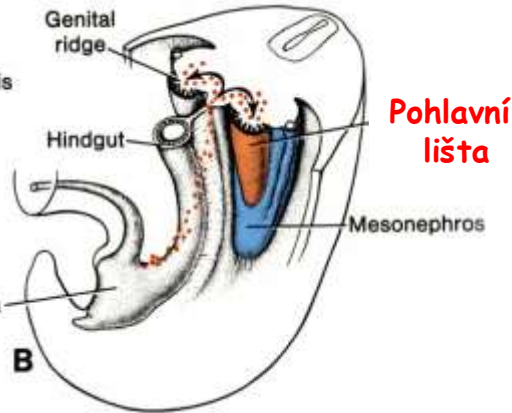
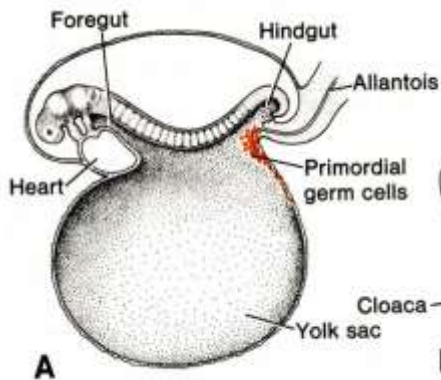

Rare crossing-over causes translocation of SRY to X chromosome: XY females or XX males

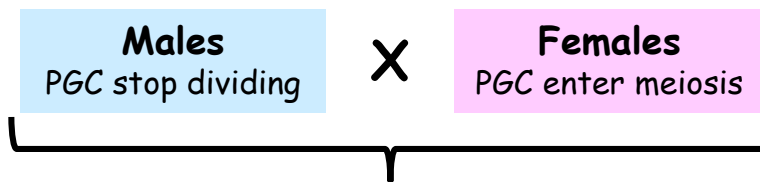
Pohlavní systém

- Primordiální germinální buňky = prvopohlavní buňky

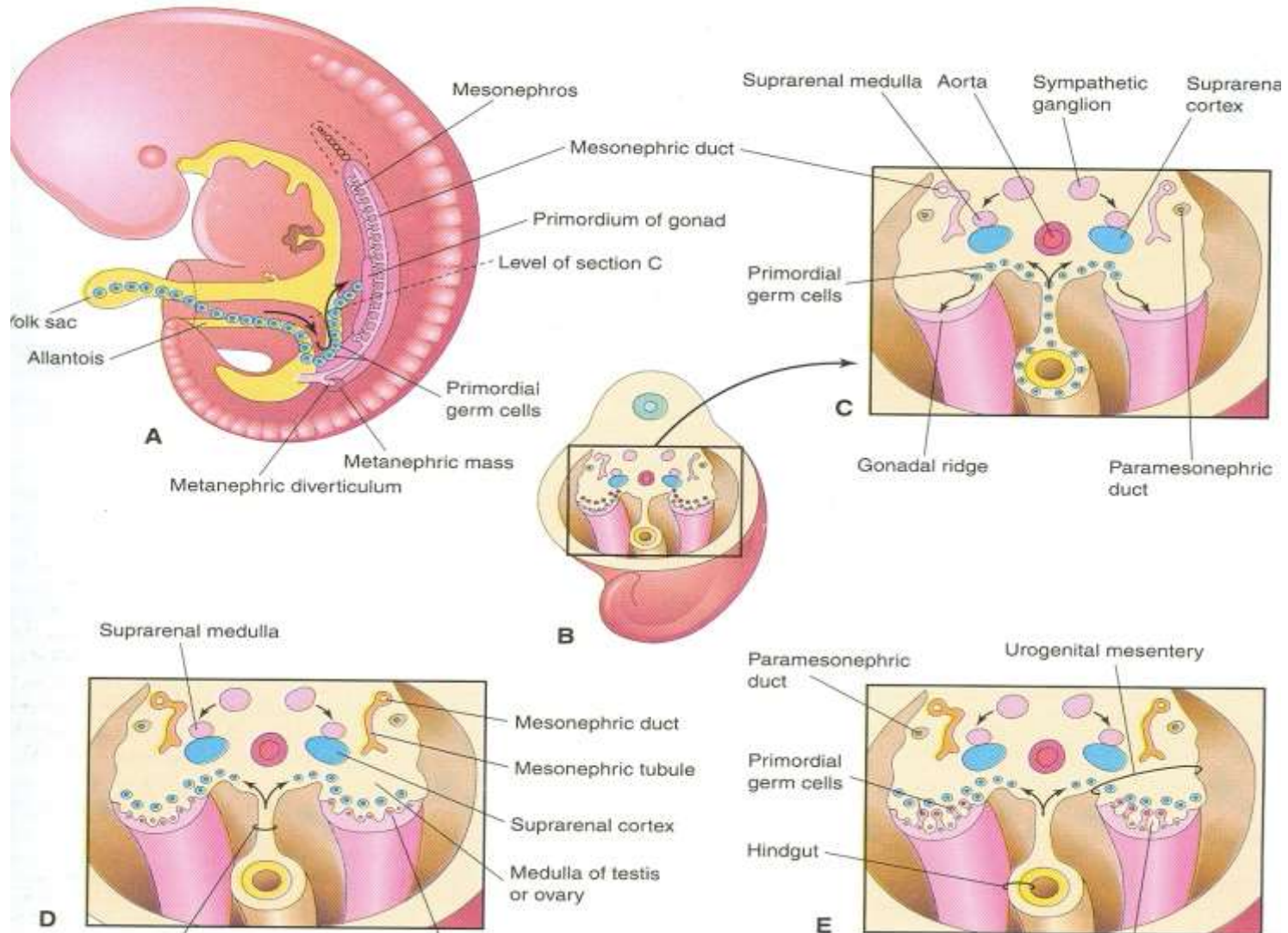
Prvopohlavní buňky

- first recognizable at day 24
- vznikají z **extraembryonálního mezodermu**
- několik buněk **mezi buňkami ektodermu žlutkového vaku**
- they migrate through the dorsal mesentery of the hindgut
- migrují směrem k **pohlavním lištám** (*plicae genitales*)
- proliferate during migration
- reach (1-2 thousands) genital ridges on week 6 of gestation

rozhodují somatické buňky pohlavních lišt

Pohlavní systém - migrace PGC do základů gonád

Pohlavní systém - základ gonád

Steroidogenní mesoderm
along the ventromedial border of the mesonephros

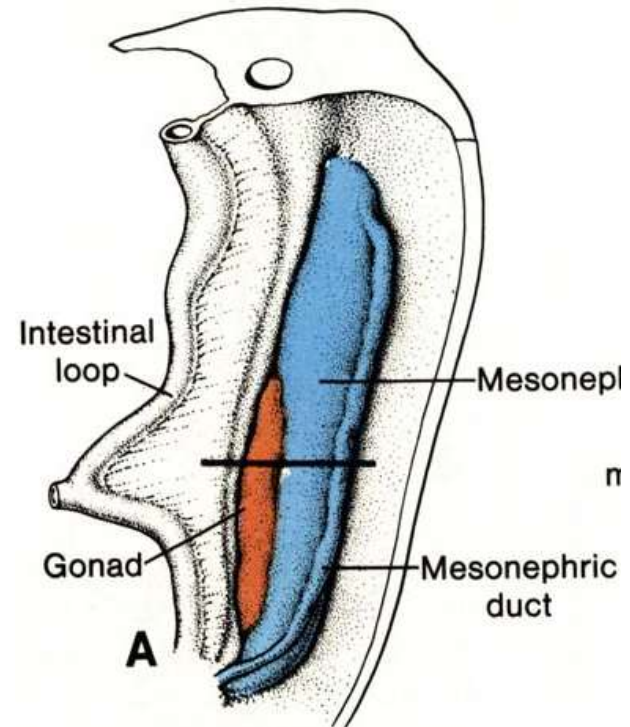
Kraniální oblast
Primordium nadledvin

Kaudální oblast
=
Pohlavní lišty

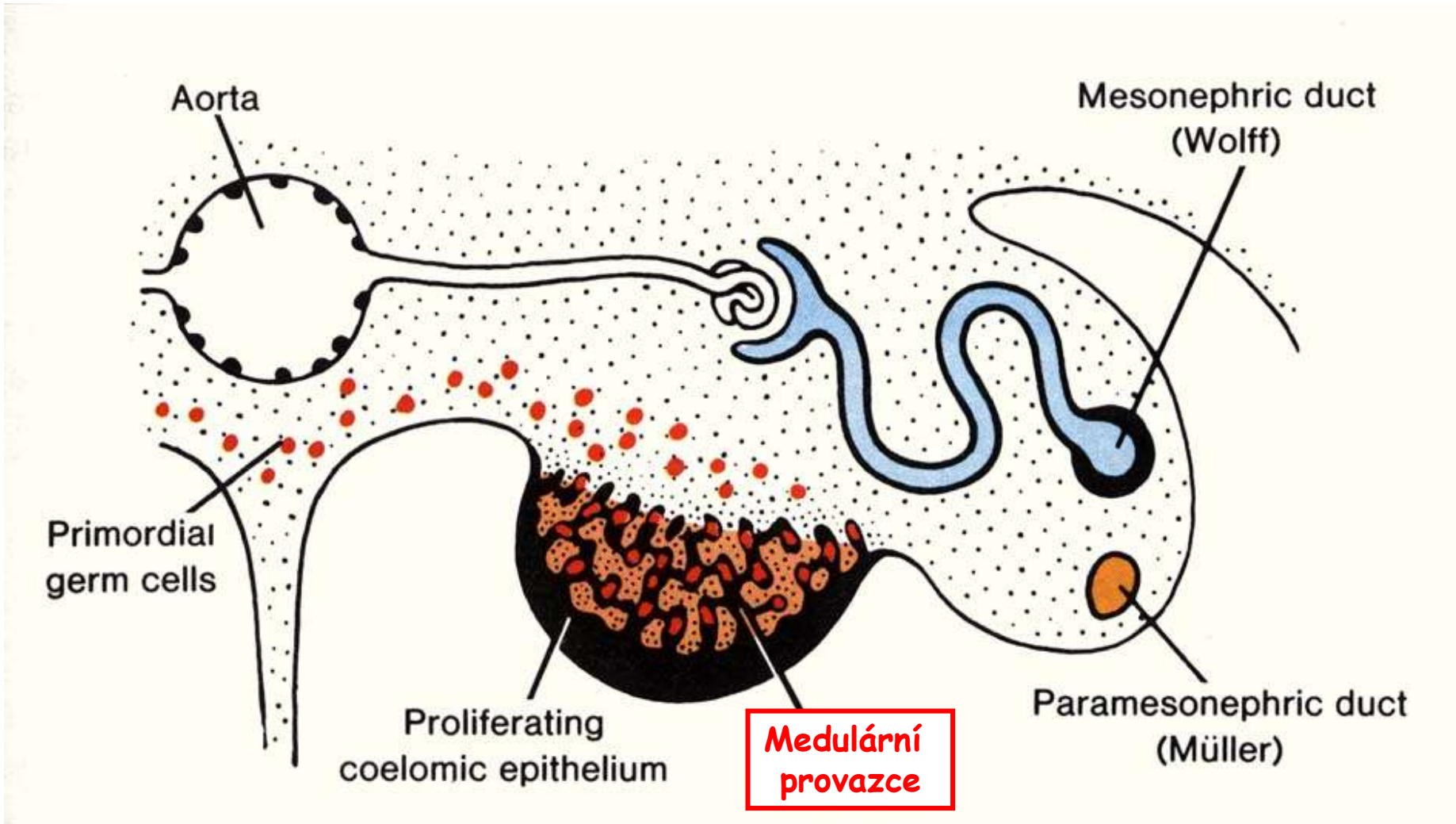
cells of **coelomic epithelium**
+
cells from **mesonephric ridge**

Week 4 - Th6 to S2
cranial + caudal parts involute
Week 6 - L3 to L5

v 6-tém týdnu je kolonizován PGC

Pohlavní systém - indiferentní gonáda (týden 6)

Pohlavní systém - Diferenciace varlat

Konec 6-tého týdne

Buňky medulárních provazců dávají vznik Sertoliho buňkám
(meiosis-inhibiting factor, anti-mullerian substance, androgen binding factor)

Vyvíjí se tunica albuginea
(sets barrier between coelomic epithelium and testis cords)

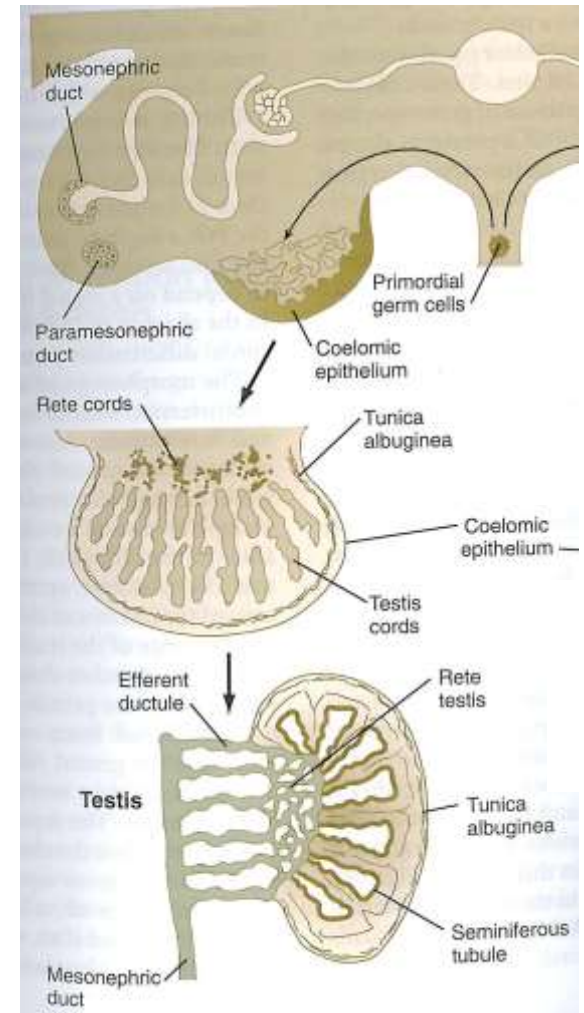
Provazce - semenotvorné kanálky, přímé kanálky, rete testis

Rete testis se spojuje s odvodnými kanálky (z mesonephros)
(5th to 12th)

8 až 18 týden

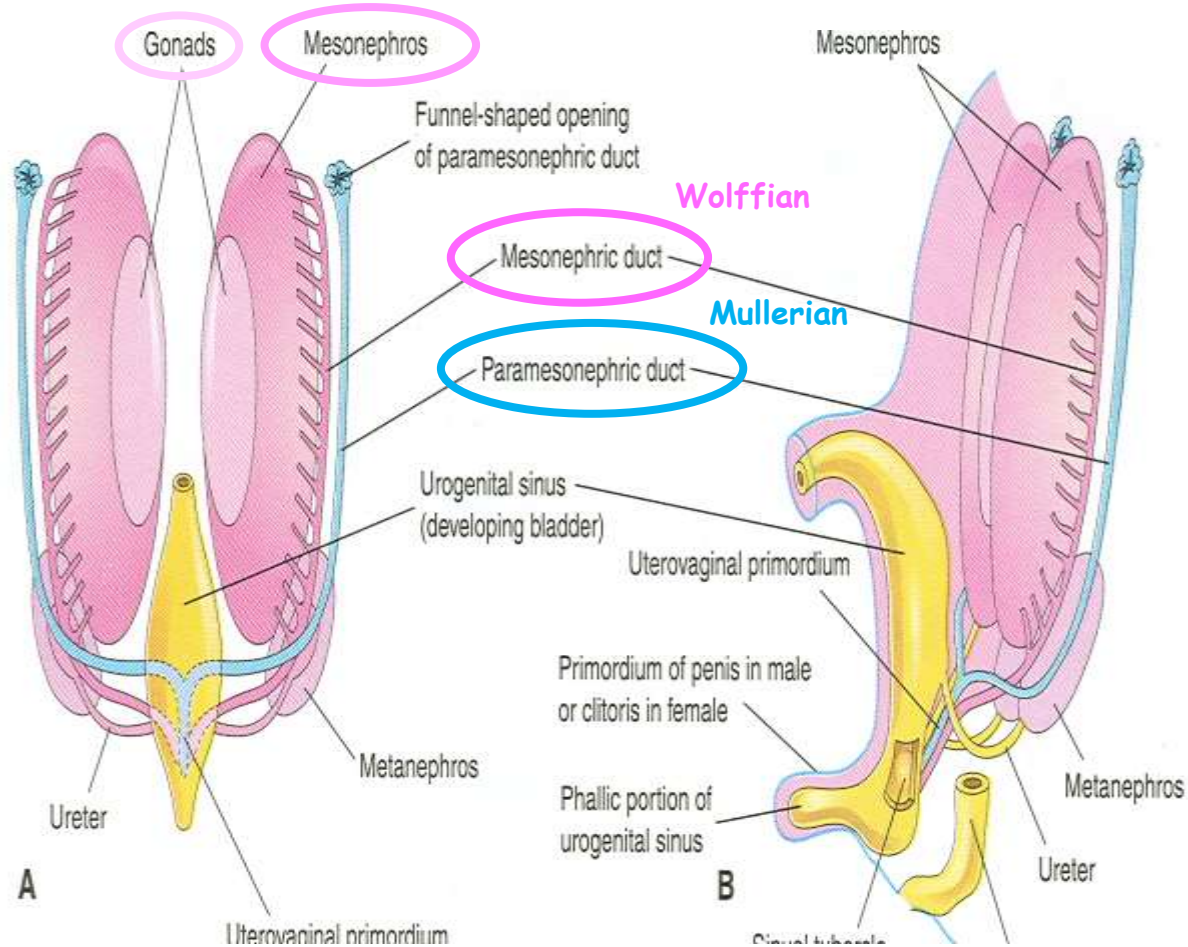
Vyvíjí se Leydigovy buňky

- from coelomic epithelia and mesonephros
- produce testosterone
- support development of Wolfian (mesonephric) duct
- support development of external genitalia

Pohlavní systém - Vývodné cesty - Indiferentní stádium

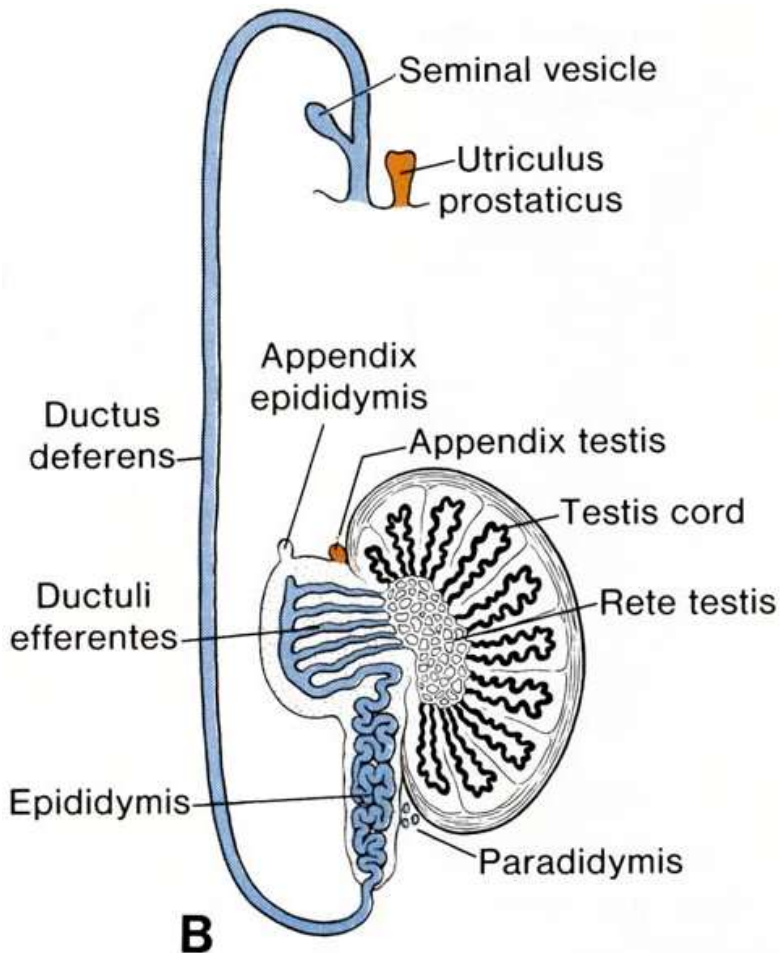
7. týden

Ductus paramesonephricus

Develops at days 44 to 48
Cranially opens to coelomic cavity

Pohlavní systém - Vývodné cesty - Muži

Ductus mesonephricus (Wolfův)

- Ductus epididymis (nadvarle)
- Ductus deferens (chámovod)
- Ductus ejaculatorius
- Semenné vâčky

Ductus paramesonephricus (Mullerův)

Zaniká v 8. týdnu (anti-M hormone)

- Appendix testis (cranial part)
- Utriculus prostaticus (caudal part)

Mesonephros

- Ductuli efferentes (odvodné kanálky)
- Paradidymis (under the testis, nonfunctional)

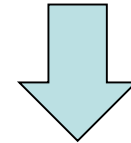
Pohlavní systém - Sestup varlat

„Prerequisites + driving forces“ for the descent of testes:

- testes enlargement
- atrophy of mesonphros - allows for caudal movement
- tension of **gubernaculum**
- atrophy of paramesonephric ducts - move to unquinal canal
- enlargement of **processus vaginalis** peritonei (6th month)
- increased intraabdominal pressure ?

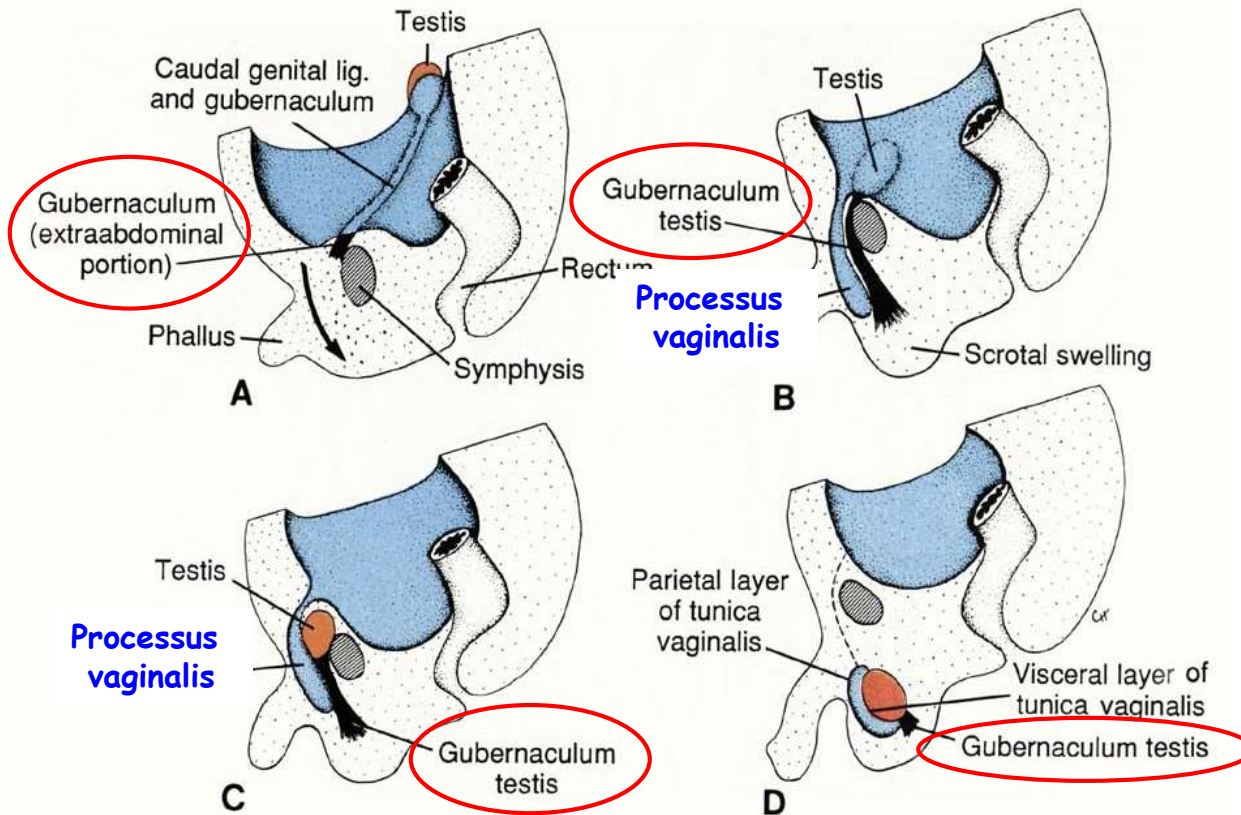
By 26 weeks

- the testes have descended retroperitoneally to the deep **inguinal rings**

During 26th week

- final descent through the **inguinal canals** into the scrotum - 2 to 3 days

NOTES

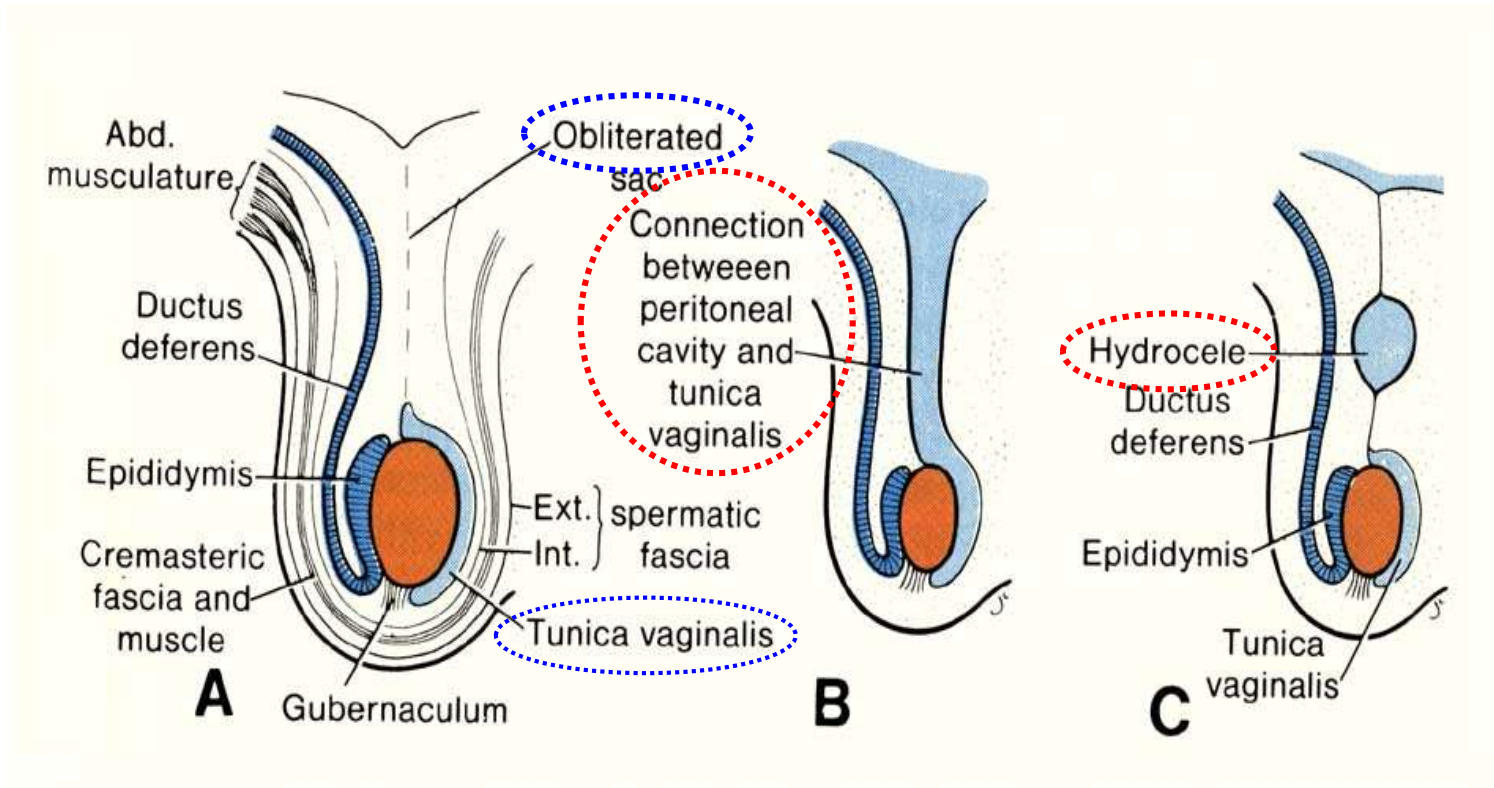
More than 97% of full-term newborn males have both testes in the scrotum

During the first 3 months after birth, most undescended testes descend into the scrotum

Spontaneous testicular descent does not occur after the age of one year

Gubernaculum - originates from caudal portion of genital ridge

Pohlavní systém - Sestup varlat

Processus vaginalis obliterated
NORMAL

Remaning connection
ABNORMAL

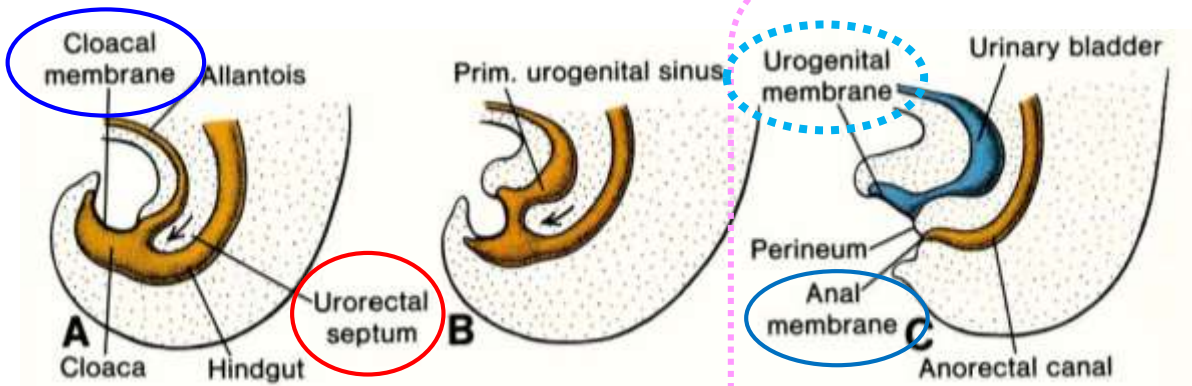
Remaing cyst = Hydrocele
ABNORMAL

Pohlavní systém - Zevní pohl. orgány - Indiferentní stádium

They are derived from a complex mesodermal tissue located around cloaca.

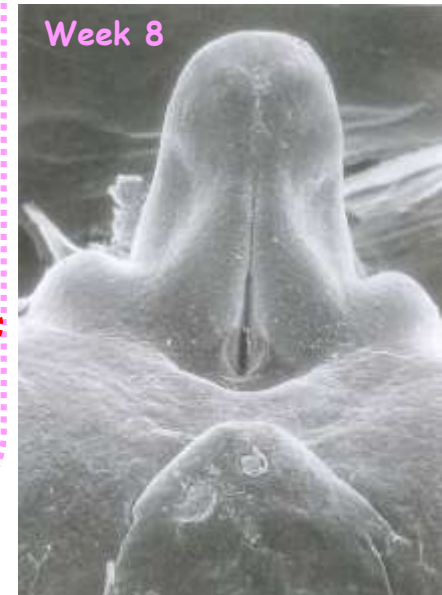
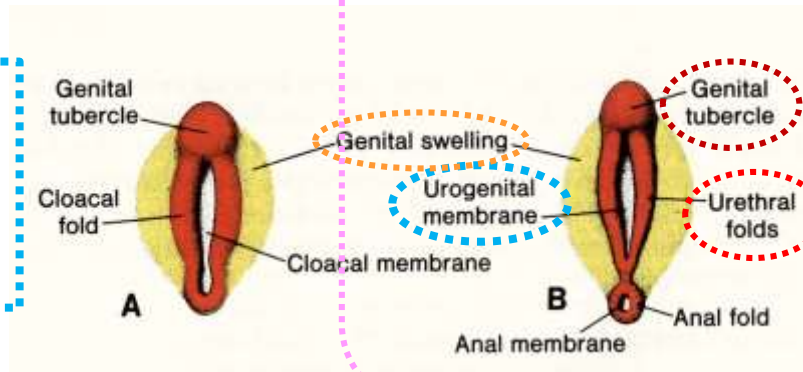
HORMONE-INDEPENDENT

Week 6 to 8

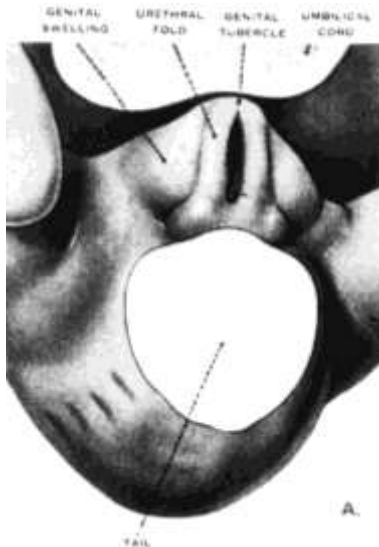
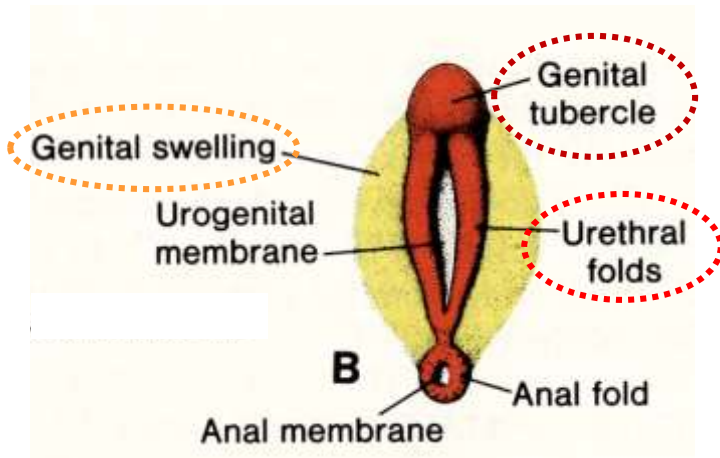
Orificium urogenitale primitivum
ohraničeno:

- Genitální výběžek - Phallus**
- Uretrální řasy - Plicae urogenitales**
- Genitální valy - Tori genitales**

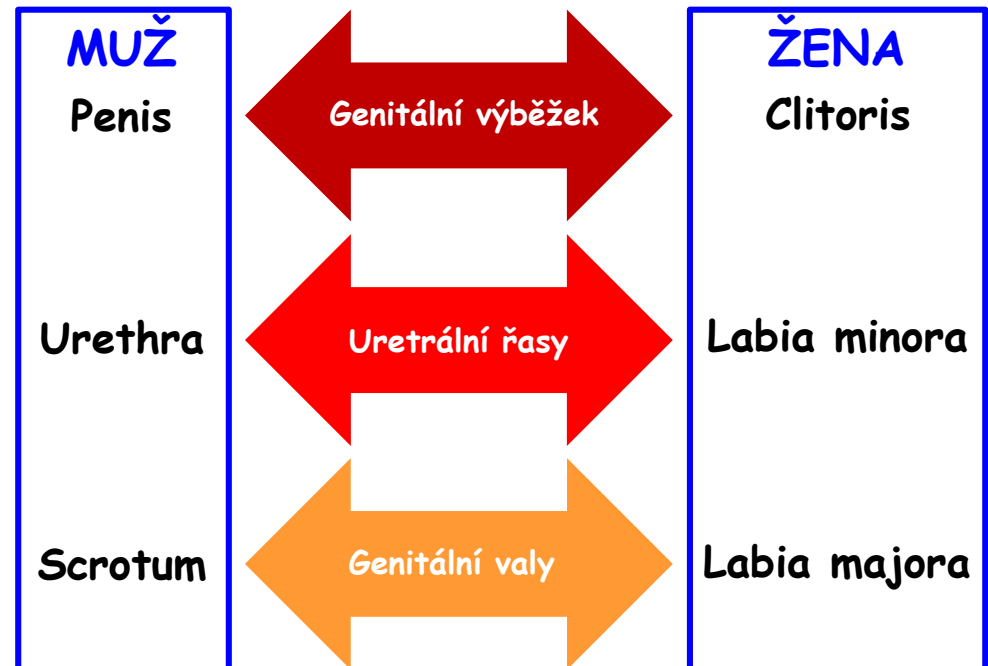
Week 8

Pohlavní systém - Zevní pohl. orgány - dimorfismus

9. až 13- týden

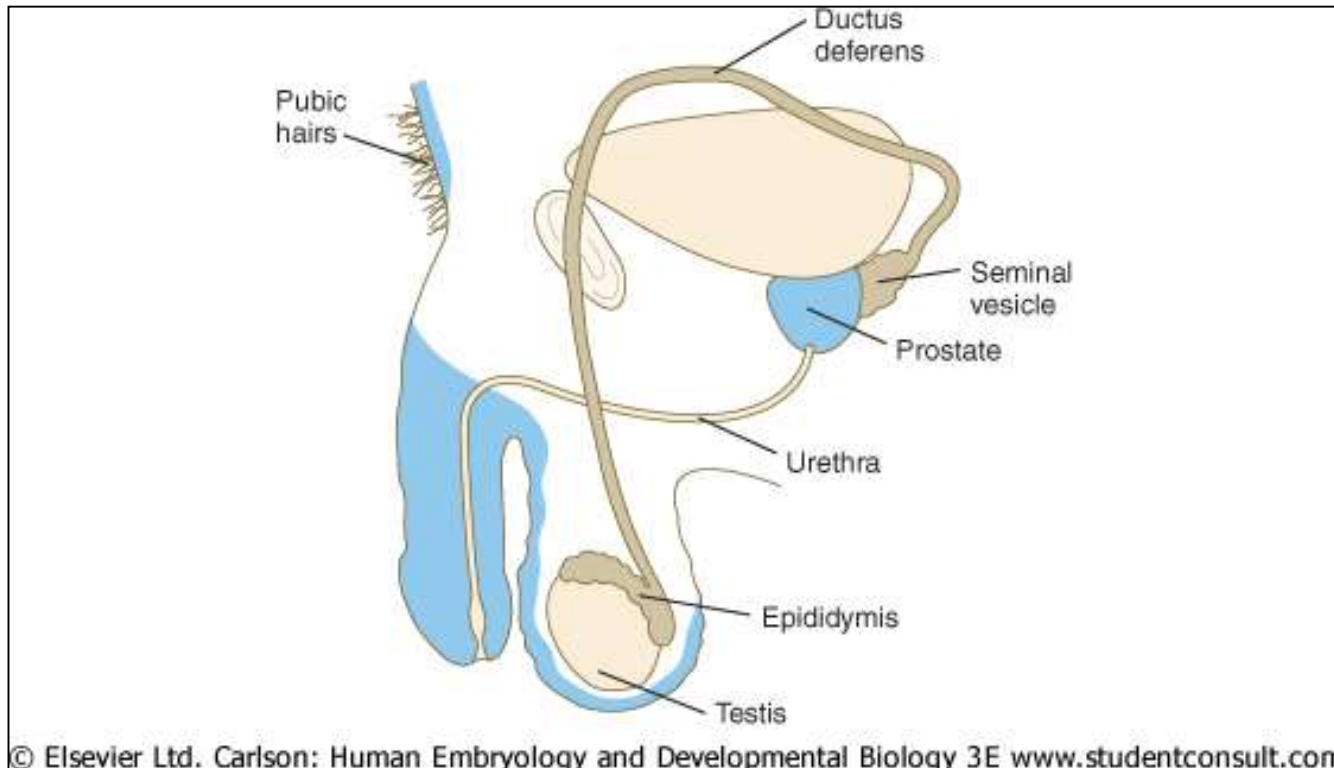
Weeks 12 + 13 are particularly critical
=
fúze uretrálních řas

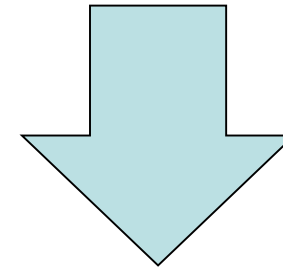
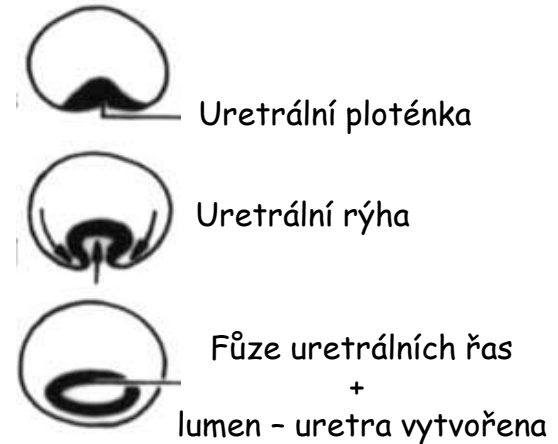
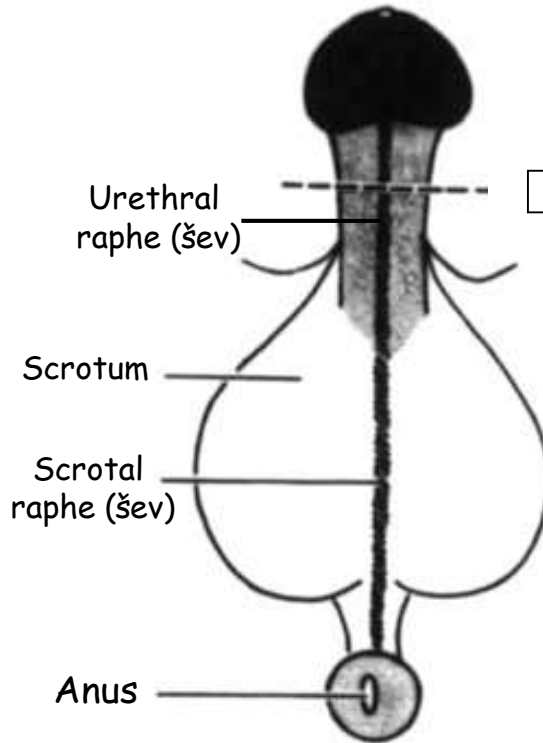
Pohlavní systém - Zevní pohl. orgány - Muži

Influenced by dihydrotestosterone

Influenced by testosterone

Pohlavní systém - Zevní pohl. orgány - Muži

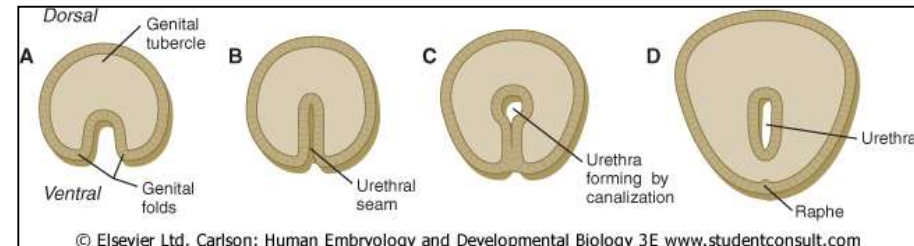
Genitální výběžek se prodlužuje - penis

Genitální valy - scrotum

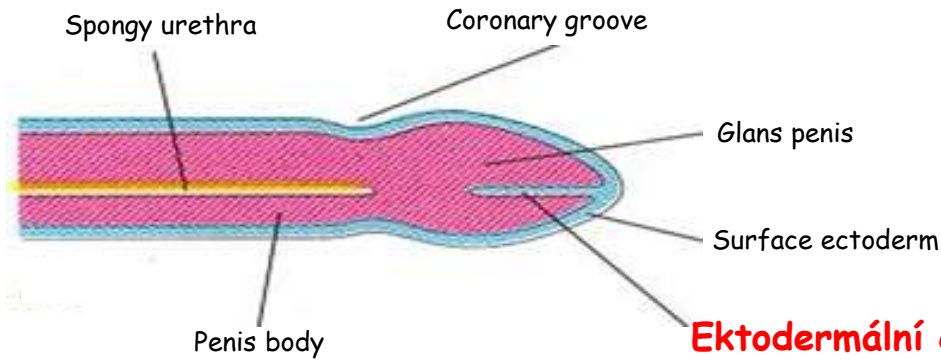
Uretrální řasy - laterální stěny uretrální rýhy

Ventrální epitel uretrálních řas - vlastní uretra

Corpora cavernosa se vyvíjí z mezenchymu

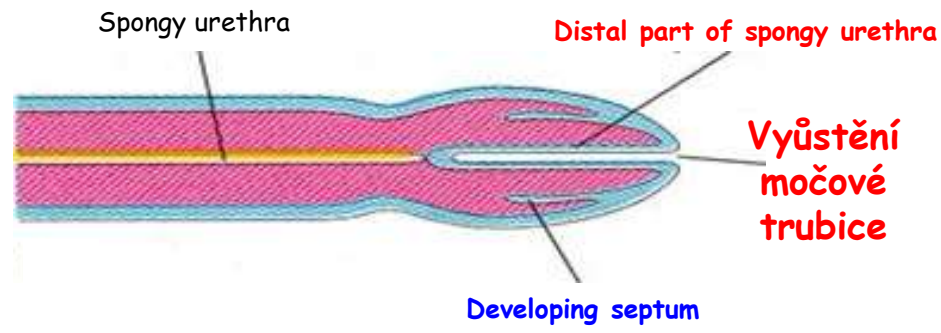

Pohlavní systém - Zevní pohl. orgány - Ústí uretry

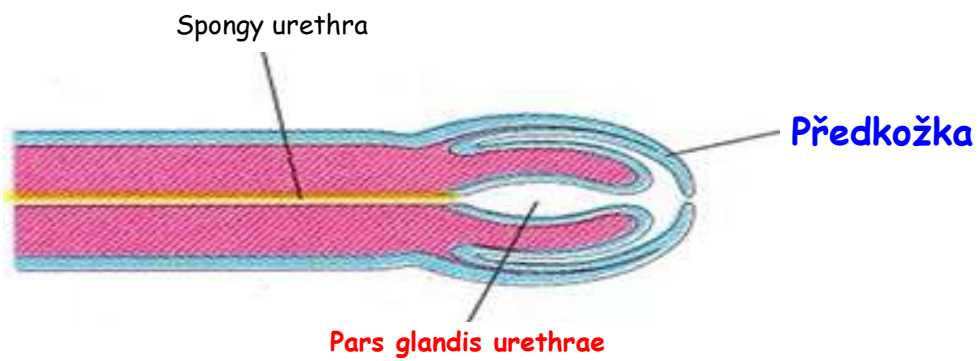
- ectodermal ingrowth forms a cellular **ectodermal cord**

Ektodermální čep

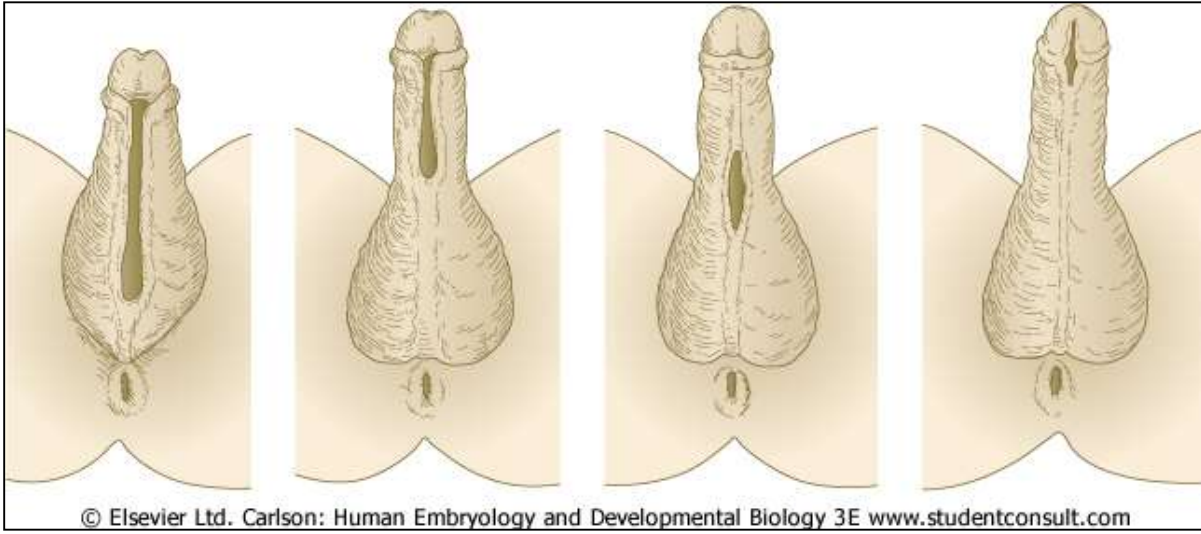
- the **cord** grows towards the root of the penis to meet the spongy urethra
- the **cord** canalizes
- **circular ingrowth** of ectoderm occurs at the periphery of the glans penis (week 12)

Vyústění močové trubice

- **circular ingrowth** breaks down forming **prepuce** (for some time adherent to the glans penis, hard to retract at birth)

Pohlavní systém - Zevní pohl. orgány - Hypospadié

Normal midline raphe

Raphe off center

Děkuji za pozornost !

Otázky a komentáře na:
ahampl@med.muni.cz